U. B. BERGEN
Ms. 245/VIII

U. B. BERGEN
Ms. 245 / VIII

Bergens Formandskab

N:o VIII:.

IIIV N

Cancellieraad og Borgemester Meyers

Samlinger og Betragtninger

med et Tillæg

angaaende

Den Engelske Flodes Anfald

paa Bergen Anno 1665.

Forfattet udi Aaret 1774.

Anledning

Fra begyndelsen af havde jeg bestemt
dette lie at blive indbrennet udi mine
Samlinger til Bergens Beskrivelse, men
da en vis Høi Velbyrdig undertiden, at jeg
havde noget mere angaaende den Engelske
Flodes anfald paa Bergen udi Aaret 1665, end
det som lie denne tid udi det daglige Spørg
ved Trykken var bekiendtgiort, blev mig
paalagt, ved Eriligsed at forfatte dette
for sig selv. Jeg havde derfore giordt
saa en kort Efterretning om det jeg
havde: Saa holdt for at mine derved

ri allerne Kiære Oplysning og andet av dette
der fremfører tie Kong Friderich den Tredies
Historier, uden endog deraf tager nøye Waa-
ring, men imod endeel av de nøyeste Skribe-
rer der paa nu ligesaa nøyagtende
som ellers og ugrundet Maade fører
til Skrifts Forargelse, Kirkens Forstyrrelse,
Kongens Forfald ved forbemeldte tie,
Dragelighed; dette kunde jeg, uden
nu Mangfoldighed av Kirkens Forretnin-
ger og andre indfaldende Forhindringer
skulde længe mit Kiære Oplysning tilba-
gie, indtil jeg omsider fik nogen Mellem-
stunder: dissbe for jeg ansendt tie
dette nedenstående Skrifter.

Det første som denne Forklaring
er Hr. Thomas Wilbertsen Thomsons Efter-
retning: denne Mand var Sognepræst
tie Sanct Jørgens Hospitale Kirke her ude

Bergen, hvortil han blev beskikket udi Aar
1654 og betiente samme Kirke tie sine
Sidstliger Skriftestole som indfaldt udi Aa-
ret 1672: Han havde en besynderlig Adgang
til Kongen og betiente adskillige av Kon-
gens Kald udi denne Salighedes Dag i den
Tid den ingen Kongespræst var beskikket
(: hvilket Kirken havde været Vakant fra
1569 tie 1666:) hvorfor han ofte i Skrif-
ter meldte opfordrer sig derpaa: det
er strider og i de samme Tider da den
regelrette Kongelige Arbeide for paa Andre
og i mindre Angrebet gik for sig, hvorfor
han og, som for mange andre var i
Stand tie at undersøge en Sydelig, om
Standelig og ordentlig Efterretning om alt
det som ved denne Tildragelighed fore-
faldt, da det ikke skulde han paa nogen
av det den Kunde tiene tie Oplysning
og en Fuldstendig Efterretning.

Han har forfattet denne paa Vers:
Vandt nok at de langt fra ikke kan tjene
til nogen Mønster for den dagte Skiønhed,
dog, nu jeg troer dog, at de kunde
kaldes temmelig Godt i den Tid de blev
forfattede, og man kan endnu ønske
sindsbevægelighed læse dem: Ja, naar
man læser dem i henseende til den Historie,
der Sandhed og Oplysning, kan man
virkelig læse dem med Nytte og fornøjelse,
se: i det ringeste er mig ikke forekommen,
at noget mere fuldstændigt og nøiagtigt
ville blive mig vigtige Efterretninger,
end.

Han havde en besynderlig fortrolighed
og Godhed til og for Hans Medbroder Hr
Robert Feich, s: den og næst Hans Broder,
efter hvilken han succederede Hans ved Hendes
Degnepræstet: / Han overleverede sit Manu,

script til Hr Feich, ved hvis død det i lang
tid var, men næst Hr Feichs død blev Hans
Søn Hermann Henrich Feich kiær derved,
som ligeledes havde det i forvaring, indtil
jeg kom i Ægteskab med Velbemeldte Hr
Robert Feichs Datterdatter: Da nu
Herm: Henr: Feich mærkede at jeg dem
lod paa alt Vis der kunde forfare
til en Historisk Efterretning over Ber-
gen, fik jeg først Manuscriptet til
Laans, hvorav jeg udskrev en Gienpart i
Og derefter fik jeg endog Originalen selv
overladt, hvilken dog ved Branden 1756
tilligemed mangfoldige andre Ting blev
forkommet, da mit Huus samme Tid
blev lagt i Aske. Branden tog sin
Begyndelse ved mit Nabolav, og dog
nu saa hastig og grum Overhaand, at
der ikke var nogen Tid tilovers for

nig, at redde hvorhen dette eller nogen;
Iblandt de Ting jeg redde var min
Gienpart av Hr Gilbertsens forbemeldte
Efterretning: denne Gang jeg tilligemed
andre Dagen den hørte til min Samlinger
for Saadanne, saaledes at jeg idi mine
Mellem Stunder kunde arbeide derpaa,
hvorfor den og, midt ude den Forvirrelse
den nu saa var overgangen og end,
gaarlig Ulykke førte med sig, saa
nogen saadan falder mig i Hjerte til,
ligemed det Øvrige den paa et Sted
var henlagt, disse Samlinger angaaende,
de, skiønt jeg i en Hast vogede dem,
mine og saaledes fra Undergang; Men
da Originalen tilligemed adskillige
andre Ting av det der nedbrendte Efterret,
ningerne om Bergen, var forvaret idi
et andet Værelse hvor jeg kunde faa
Tid eller Anledning at komme, kom alt

dette med mere, mig med Haanden bragt,
med; Imidlertid forsikrer jeg at Gien,
partene nøiagtig og nøiagtig stemmer over,
ens med Originalen: Og i hvor skiøttig
jeg end har skullet, der mig dog ikke for,
kommen større Exemplarer deraf; Ja
jeg har end ikke ved nøiagtig Efter,
forskel kundet mærke, at det er for,
kommet andre end de faa der har
hørt det for Herman Henrich Heeck
førend det kom til mig, hvorfor det
og er saa meget mere vard; følgelig
og saameget mere vard at bevare fra
den endelige Forglemmelse og Under,
gang; dette maae vere nok skreven.

Vil man giøre en Sammenligning
imellem det som Hr Gilbertsens og de,
dere Efterretninger indbefatter, da,

saldes Scriptellen tydeligst i Øine. Dem
man først vil Magr Edvardsen, rester
den Gienpart af Edvardsens Manuscript
som mig er saldan i hænde; da bliver den
Efterretning han derom haver meddeelt Os,
ganske ufuldkommen og ufyldestgiørende,
hvilket er saa meget mere at beklage
over, som han neppe vil just paa den Tid
haver opholdt sig i Bergen, efterdi man
finder at han vid rester anden haand haver
været først i Lectiehøyer og siden tvende
Lectiehøyer ved Bergens Cathedral Skole,
førend han blev Conrector: og at han som
Conrector udi Aaret 1674 forfattede den
Kyndbrevelse over Bergen som vi ved,
nu haver in Manuscript; Men naar,
efter han har havt Vindskab om Hr Gil-
bertsens Efterretning og ventet at den,
nu skulle ved Trykken blevne bekiendt,
giordt, hvorfor han falder ikke for sin

Dree har villet vore mere udførlig.

Dog man dermest vil den Tydske Re-
lation som jeg har udtrugket af en Bro-
chure der forefindes vid det Kier i Bergen
værende Hanse Stedske Archiv, da bliver
denne i adskilligt Ting meget mere
oplysolig end det jeg haver samlet udi den
forbemeldte Gienpart af Edvardsen; men
kan dog paa ingen Maade sættes i Lig-
nelse med Hr Gilbertsen, skiønt det dog
udi et og andet bekiender det som Gil-
bertsen har berettet.

Betragter man nøyere Schultzens
Efterretninger, anstillet udi Hans Østen,
dette Reisebeskrivelse udgivet paa Tydsk
og trykt i Amsterdam 1676; Og man
holder denne imod Hr Gilbertsen, da
kan man sige, at begge Kiver paa sin
Maade ere baade oplysende og udførlige:

Begge vor indvortes i Norden av Diari-
er. Hr Gilbertsen begynder sin 6 Juli
1665 da de Hollandske eller Nederlandske
Fiskenauds Skibe allerførst begyndte at
søge Grund. Schultzen begynder, sa-
at sige, ikke førend den paafølgende 8de
Augusti da de 10 Hollandske Retourer Ski-
ber fra Ostindien Salverede sig her: Vor,
imod continuerer han til den 30 Augusti,
da Gilbertsens Efterretninger ikke gaar
længere med til den 13de i samme Maa-
ned, undtagen at han til Slutning mel-
der, at der strax blev arbeidet paa
Voldene for endnu at sætte dem i bedre
Vedstand end de vare før, saavel som
og at man ogsaa denne gang at ind-
lemme flere Soldater til Besætnin-
gen for Forstærkelse. Schultzen siger
at der med skadau Iver blev arbeidet
paa Befæstningsverkene, at vi allerede

alle vindskibelige Huse Bønder blev tilsagde for at arbeide derpaa, saa ved,
og at Indbyggerne med deres Koner og
Børn lagde Haand paa Verket med o: s: v:

At jeg har anført den sidste Relation, som ligger efter Originalen, uden at tie,
føje nogen Oversættelse derav, det er skeet
ved Overlæg: og ligesaa ved det som fin-
des hos Sir David Kreme.

Skulde mine, over. denne Vidtløftighed forfattede Betragtninger angaar, da har
jeg ikke sagde til de nogle Tributeres og
andre som blindt har fulgt dem, de
nøiagtigt mig an de rette Kilder, nemlig de
Kongelige Rescripter og Befalinger, for
saavidt som den kan forfølges og Læse nogen
Sammenhæng med denne Vidtløftighed,
Hvorav alle Mistanker kan blive ovverbe-
viste om deres Skiftagelse betreffende
mit om deres Skiftagelse

det som de ligesaa snart som Sommaf[ald]et
havde udspredt om Kong Friderich den
Tredies Forfald i disse Omstendigheder;
Jeg har derfor bragt mig paa Hr. Gil-
bertsen, som den der saa omstendelig
og nøiagtig har beskrevet Os den Gang
Procedure imellem de Høi-Kommenderende
de paa Bergenhus Slot og Kastning, paa
den ene, og den angaaende Vice Admiral
Tejdeman paa den anden Side: Naar
nu Hertil kommer Schüldzen for saavidt
de bygge deres Klagemaal Overrens, da kan
der vel ikke findes noget mere eigenet,
end det og tilbørligt med det som Sir Hume
og andre for dem have udspredt angaaende
de Kong Fridericks Forfald ved denne
Tiedragelighed.

Den Tilbøielighed, som findes for Schüld-
zen til at giøre alt fornemmet af sine Lands-
mænd og alt for lidet af de Norske Defensions

i og under Angrebet, har jeg holdt forenøden
ved denne Leilighed at prøve og undersøge:

Vil man holde Hr. Gilbertsen imod dem,
da bliver man strax færdig med det ret,
første, det rigtigste og sandeste; Og det
saa meget mere, da man finder at
Schüldzen selvog i denne Sag gaver med,
sagt sig selv, naar man holder det sam-
mod det andet af dens egen Skrivelse,
meninger.

At jeg skriver Gilbertsen og
ikke Thomson, er af den Aarsag,
at han i alle maader er bedre bekiendt ved,
der det første ved sidste Navn, som
endog gemeenlig selv skrives sig Gilbertsen
og ikke anderledes.

Hvad den Forfatter angaar som findes
i Samlingen til Bergen paa forskiellige Angrebs
Maader, da Hr. Gilbertsen og Schüldzen

Anledning

sætter den 12 Augusti, men den Hjelpe Re-
lation Samuelsen Edvardsen sætter den 2:
Augusti, da bliver det ester mine Tanker
ikke andet end den Forskiel der var imel-
lem Nyr og Gammel Stil. Ommeld
sætter Baron Holberg udi sine Berg: Beskr:
pag: 22 = den 13 Augusti, hvilket og sam stem-
mer udi sine Danem: og Norges Beskr: pag:
427 og udi sine Dannem: Rig: Hist: 3 To.
me trykt 1754, pag: 614.

Bergen
den 6. October A:o 1774.

Meyer

#

Hvad Tillægget er angaaende, da har
jeg udi forst bestrevet en Hollandsk
Vols Medallie som i anledning av denne

Anledning

Tildragelighed er udkommen: Jeg har
og tilliigs anført Opskriften derav, tilli-
gemed en Oversettelse; Dernest har
jeg beskrevet de Mindre-medaller som vi
nu ved have tilbage om de fornefnte Ne-
derlande; # Men da alt saadant paa sit
Sted findes samlet udi mit Tillæg,
vil jeg her ikke melde nogen derom.

Bergen
den 6te October A:o 1774.

Meyer

findelig findes og saa nogle saa kaldte
minger og Overskrivninger over det som
Oprøre Bunket, angaaende denne Ti-
dsrummelighed ligesaa vidtløftig som unig,
hvi have samme forbigaaet.

Om den engelske flåtes angrep på
Bergen i 1665.

Indholden

1. Hr Thomas Gilbertsen Thamsens Forklaring over den nye skete Angreb paa Bergen Ao 1665 ..... fra Pag 1. til 80.

2. Magister Edvardsens Efterretning om de Engelskes Angreb paa Bergen Ao 1665 ..... 81....87.

3. Relation der Englischen Actu, die auf der Stadt Bergen und der Holländischen Esc, passirt seind im Jahren 1665 ..... 89...98.

Indholden

4. Udtog og Oversettelse av Wal, ter Schultzens Dagbogs Mei, ser ved Meyer, skrivt siden d. Engelskes Angreb paa Bergen Aº 1665 angaar ..... 99 ‖ 142

5. Cancellieraad og Borgmester Ter Meyers Betragtninger over den negal. Flodes Anfald paa Bergen Aº 1665 ..... 145.. 194.

6. Tillæg ..... 195.. 200.

Hr Thomas Wilbertsen Thamsons

Beskrivelse

over den Engelske Flodes Angreb paa Bergen m: v: Aº 1665.

#

Der man skrev Sextten Hundrede og Sem og Sextie Vie,

da blev der udi Bergens Byr et Syn merkværdigt Spille;

Thi da en Stor og blodig Krig og Krydz var op- reist,

A:1665.

Og mellem tvende Magter alt sit Dods favde
fienden:
da Brillerne de førte trig mod de Batavier,
Og disse mod fienden var opstillet i Gevar;
da vendte vi Hollendrene sig udi Dem selver
for deres fiende Engelsmen som stod i Dem stil,
i krig;
hvorfor de søgte Vilkorsed og Meel i Bergens Stad,
for vi at giøre fienden alt skadeligt Hiælp glad.
6 Julii 9 dito den Sietde Julii kom her Tolv, den Niende Dito
fra Frankrig og fra Spanien som skap af
fiendens Krib:
13 dito den Trettende kom atter Nie af sinn Nation
Som skap at bede fienden om Naade og Pardon:
16 dito 18.... den Sextende kom tvende ind, den Attende kom
fire
Med Mandskab og besolden Godt; med Engre
Talne, Spirr,
Lugger med nogle Ladninger fra Spanien og
Frankrig;
Og dag de Brittiske Her de ved Nierset vedblev
sig.

A:1665.

Den Ellevte og Tyvende dennes i samme Julii Maaned, 21 Julii
kom atter Ost ind som blev fra fiendens flaade:
de kom fra Smyrnam og Levant med nogle Lad,
mangler;
den Tvedieste kom atter ost som bivrgede sig 30 dito.
Herr.
den Første i Augusti kom, Herr Dyre den anden Tvende; 1 og 2 Aug:
den Fierde samme Maaned kom her atter 4 dito
andre Tvende,
Som alle gladede sig ved den Vilkorsed de
fandt
I Norges Riige og denne Stad saa langt mod
Nordens Vandt.
Den 7de Augusti kom her Tvende af skarer, 7 dito.
Var kommen ind i Vallesund og vilde her
Quarteer
Den Ottende med Østenen kom dieste og 8 dito
Sneen
I Tallet fiorten med en god sydost Vin,
den Wind.

A:1665. Aug:8.

De kom fra Ostindien med Dyrebare Dagur:

Den feste nat de lidet Skib som de gav Nafn af Jagt

Som kunde dem for Stor Galjot og bragte Tidende

At de sig maatte vogte for de Himmelske Engelske.

De skiøtte for Skiæringen og Havnen med Canoner,

Det Smukke Skud: man hørte med Trompeters Lyd og Tour;

De vare glade fordi de med deres Skibes Mand

Var komne i Christenmands og i en sikker Havn.

Vor Commendant Hr Cicignon med tre Kano, ten Mænd,

Lod takke dem med saadan Skik, at de ikke Herr kunde

A:1665. Aug:8.

At med de Høfligr Gan og kun bruge Hof, ligsrd

Og at de komme var, ind tie nt sirt og sverd, eig Ved.

Derpaa forr deres Commendeur tie Slottet for at giørr

Sin pligtige Opvartning. og at spørge og forhøre:

Om det var Gan og Følgeskab, breilyst og tillagt

At Gabr ind om Skiæringen med deres Skib, ner Nat.

Gan forst tie Commendanten gik, hvor Gan blev Vel modtagen,

Og siden af en Lieutnant tie Hr Uhlefeldt bedsagt:

Da Generalen Eigr saa bryder under Gan Skal; saa bygr / todre sil Gan Ja; paa sit bygir tie Drak.

Derefter Gan fra Slottet sig igien tie Skibet forfyld

A: 1665. Aug: 8.

Og for saa vidt Erik Lykke, var saa Krud
Velforsynede:
Hvorpaa Østindie Farmen gik Vrag i er,
i bred Vie,
at Varpe ind imod Troldsø og imod Vores
Lobrud og Spill.
Da det var vestens Pyse Tid, kom Comendan,
i den Byes
Hr General von Ahlefeldt at Maaltid Vie
at nyde:
Den Hollandske Comendeur Jan og Vie Gjester
indbyde kom,
Med Officierene som her ved Garnisonen
Vore,
Med mange andre Hollandske Capitainer og
Billige:
De lod Jam alle Tak, Hver paa sin Maade
sige;
De skiendt sig ind, om Vondt kom, i Tallet
Ellevve:

A: 1665. 8 Aug:

Da Morgen Otte var, kom de Hollandske var
Een Tver.
Der gik det ret forunøyelig, de spiste og var
Munter:
Hollænderne var Lystige og Leukke Vorgen
ruber
Mit ind Glar Wein, saadie de kom i saadan
god Erfold
Ind dærer Hinderer Store Lyst, saa Vorres
Magt og Vold.
Derefter kom Skalen frem, da vare vi Vi,
vat Sorte:
Da Commendeuren Ridderen Kong Fredrits
Skaal fremsatte;
Og under skrues Høje Skaal blev Byssv og
Tym Skud
Vie Aver Vegn af de Fiendens afskyrat!
Fordret var;
Kort sagt det gik forunøyd Vie og forligt ved
Billige,
Man vendte vi af andet ved forunøyelse at Sige.

A: 1665. Aug: 8.

Da Maaltidet var ende gik russerne ved
sit eigen,
Og talte der meste Part, russerne selver,
i ligene.

den 9. Man Morgenen derefter sik Vor Comendant at vide
Med en Expresser Bonden fra, at Gaar med
næstens Tide
Var Comeen paa Retraite ende og de Flere
Engelske
Krigsfolck, som sig vilde over den Hollandske
Flode fre.
Han selv, da han den Tiend sik, gik sam-
me Generalen:
De talte til sammen en halv Time op i
Dalen;
Derefter kom de bygge ned, gik allerwegen
om
Vore den store Forskandsning og ret giennem brosted Rom:
Soldaterne de skulde i dog ei lod Troen
vorr:

A: 1665. Aug: 9.

I Steden; Hvi de vilde vi alleneste og Dosen
giörr.
Fyrverkerne: den første blev brendt med
Tre Mand
At have flere Kardiser vi at have ret
i stand:
Den anden blev befalet de Canoner ned
at fører
Som nedaa i Sted i Gienemen, og alting at
forbiggiörr;
Alting gik meget vel af sted;
Med lidet Tilbageholdelser, blev dagen vi,
bragt ned:
Der skar man Nogle slobe paa Lavetter og
Canoner
At føre ned til rette sted og giør Bastio,
ner:
Nu atter andre Krigsfolck at føre, slobe ned,
Med andre Instrumenter som kan giøre
tie at Kleid;

A:1665 Aug:9.

Og skiendt det Søndag var, saa var der, dog
ikke ingen Fiele;
Thi Commendanten Ciicognan man stadse,
skiær at Fiele
Før at faa Allarm i stand og i berede,
, skal lie;
Om nogen Tiende Dom lie at Øffre nogett
Øpell;
Thigmaadt lod Jan ri paa Nordnes Bro,
, got Stamme,
Ost Graad som Kiende Kiøre lie Defensioners
Krumme;
Jan baade først og sidst var selv med mit
Allarm:
Jan Allerbryen selv var med, gik over alt
omkring.
Jmidlertid ved Middags Tar, omtrent ved
Middags Tide,
Da fik den Hollandske Commendeur og alle
, lie at vide;
Man det gaar Jammer ingen Skiøtt Jan taar
i sikker Jamm

A:1665 Aug:9.

Hvor Jan var ude Bergens Skiød og Bergens
Fæstninge Tufu.

Den Tiende Augusti som var Mandag, for, den 10.
, middagen
Kil man af de Engelske at Høre Skrue
Bagen:
Da var en Vellod Engelsmand lie Skiøtt
for ud med
Jaa en smuk Skiøt som blev ført af Fiorten
Engelskmend.
Jan forsøgte Jan var udsendt fra Vice Ad,
, miralen
Sir Tydeman alt for at faae vor Comendant
i Tale;
Jan skyde og Jan sande ned lie Ciicognon at
Døde
Som Admiralen Tydemand lie Jammen sad,
, var skrev.
Derpaa Jan af en Lieutenant blev for Ciicog,
, non fremstillet,

A:1665. Aug:10.

Neiendt Han forrundrel: S:r Cicignons Ans:alter
lidt blev trillet;
Thi Han blev først en saadan Ord, at han vi
tvendr for
sin rette Soldat og ikken taae af
Pladsen.
Da Han for Commendanten kom, sin Reve,
trentz Han giorde,
Han fik'ste fra sin Admiral som Han for,
, lod Ombord,
Han overralte og sit Brev, som kun i et
og talt
bestod i Complimenter og i Venlig Ord
Ofte stedt.
Vor Commendant Hr Cicignon med stemm
Mynt betalte,
Han fik'ste Høfligen igien og venlig med
Han talte.
Omsider kom der dog udaf den Engelsmand
det Ord:

A:1665 Aug:10.

Hans Admiral forundrede paa det som for
var giord,
at Commendanten vilde for tillade og tie,
, Flode,
Hollænderne, som stiender at nyde Ly og
Strade.
Hvorpaa Hr Cicignon igien besvarede det
saa,
at det aldeles ikke var tie at forundre
paa:
Hans Ordre fra sin Souverain og store Konge
Gaver,
Tie at beskytte alle dem som for sine Tie,
, Flugt tager,
Og at den stemme Pligtskyld ommeer at
nyde Far,
Dem søger en Beskyttelse og for sin Tieflugt
tar.
Hvorpaa den Engelske igien med dette lod
sig høre:
at de med deres Skibe vil og det saa stemme
giøre.

A: 1665
Aug: 10.

Da Commendanten derpaa sig med rette
sjette sinn lod,
At naar de kom, det dennem og deres sviit
og aaben stod,
Forsikrede de sin Bremer vel skal blive vel
bevidegnet,
Og deres og de med Pilter sad Overhandsel og
Indsegnet
Og at de med den samme Skjøte sig kunde
glede ved,
Som andre, naar de holder sig i Norligsted
og Fred.
Hvorpaa den Bremer tilstod og, som vogle
mener ville
Var Vice Admiralen selv som agtede at
spille
Et lidet Puds ved det han sig vi vel tør,
kiende gav,
Men dennem skal jeg intet vist og fast kund
sige af.
Men det er vist, det skar jeg grandt, han sagde
sandelt Ender,

A: 1665
Aug: 10.

Han var Midaldrende, og skar vid sin
egen Oprader:
Hans Klæder var anseelige brodrerende
med Guld,
Og Klædet selv var vistelig af allerbedste
Tøld,
Hans Hat var rigelig besat og sirret med
Fiedrestiærr,
Paa at han i sin Klædedragt vel kunde
Bee passere
For Admiral; de sidder paa Opsetsteen
man fandt
Det mindste at udsette vi anser for
noget fandt.
Den Elfte Augusti fik vor Commendant
at høre,
Det Engelsken paa Vejen var, besøg sin
ind at giøre
Med deres gandske Flode og med deres
Fiibere Magt;

Den 11:

A:1665. Aug: 11

Hvorfor Jan og paa Allesting var gandske nöye Agt.

Jan skuure dag for over Sols tie andre Vide Staden;

Jan stryg ved Voldboden i Land, gik siden op ad Gaden,

Tie Nordnæs Batterie hvor Jan altsing i Vör tog,

Og for alt hvad forneden var, tilbörlig Omsorg drog.

Hvr Tie Kanoner plantet var, det syntes Jan at nörr

Vel lidet, hvorfor lod Jan Vor tie samme Commendere,

Og tie de Förler Mand der var, i Stand, som lod Jan ud

Fra Flottet kommer Vör, saa de var just ud al Skud.

Da dette var forrettet, da mod Vestersid, i Vagr Tid,

Jan stryg tie Fest og vendt omkring tie

A:1665. Aug: 11.

Flottet mange Skibe,

Hvr stryg Jan af og talte med Hr Claus von Ahlefeldt;

Hr gik herefter paa den Dal som jeg har för forneldt:

Hr var vi saa hastigt oplomen vede Da, i Leu,

Ja knap den Fiende havde med den sidste Kr, i gjendt Talen,

Da kom den samme Engelsk som var Jon Dr i Gaar,

Og sagde, med Vor Commendant Jan vel at tale saar.

Jans Röer var langt förrest og sneltter tilligr

Ved den Jan havde da Jan kom i Gaar tie Flottets Vigr,

Hvr vägrede et pregtig Skyd, og alle Mand derpaa

Gik ei allene pjentlig, men negret Ve vedsaa.

En Lieutenant vedh Vagten Jan for Corner, i dansten förte

A:1665
Aug: 11.

Da Commendanten sleÿr Ord og Talen af
sam Förte:
Han skulle commendere de Hollendere at
gaar,
Og ud af Havnen seÿle, der som skedde
sam og ske:
Der af sin Kongr Ordre har, de nogen Gaste
at agte,
Men alle som Hollenderne som kiender
efterstrygte.
Vor Commendant Hr Ceicignon sam der,
paa svarede:
At han og Ordre hafde fra sin Höi" Øfer,
nogtig for
Og allercaadigst en Monark, nu og paa
andre Maade,
Hvis Ordre og befalinger naar over alting
vaade,
Han hafde Ordre for Fuerne, de at be,
skiermer dem,

A:1665
Aug: 11.

Som søgte der at tilflugte stad die dette
Kiøge" Giem,
Die at forsvare dem mod fiender som vilde
dem anfalde,
Og alle Skaÿe anfalderne at agte og at
holde
For Fiender som for skiærer vile dem dølge,
" nemme Fred
Der er og stadse, vern bör paa hvert neü,
" trale sted:
Han skikte sam sammestig for, og förte
die Grunjötte,
At sein Opsetelse dem kan jo vi die an,
" dat sijötte,
Med die at skulde sig selv Poot, skiöldt
og Kontred,
At ville gribe Nogen an paa at Neütrale
Fed:
Med større Ord og Talen som jeg selv med
Øren förte
Som Comendanten Wiselig og Höi sammestig
förte

A:1665. Aug: 11.

Paa Jan Vielsdst vie skjør falck og bad dem at de maar
Faa Bergens Grund med Vind og Veir, en Ru, Forsetning saar,
Og at de af den Aarsag for vie Vadrn ind maar löbe,
at de fornöden Proviant vil Skiben ind maar löbe.
Som Herrr Commendant villed, og alt med de Billaar:
Paa langr altsing skriftlig og skiellig vilgaar.
Derefter da Hr Commendant skarrskom Generalen
Med Magistraten samlet blev og nar i Raadstue Salen,
Og overlagde Hvordan det vidi paa kommer Seil
Med Stadens Borgerskab og med dens Vor, saar Voldro Skal.

A:1665. Aug: 11.

Da saadant Vel forrettet var, da kom de tilbage
Vie Voldene, som vog vedvarrige, det morer dem bedage,
Paa Tiderne Vrigge at saae vie for Tid, paa Aldermand,
Og sagde Jan, de Tiderne og maae holde sig i Stand
Skeed der nogen Ufordre, ska at man skrage vi vorde
Om vi det Gode kiender sted, som da med Magt og Vorde,
Kan vise at man Varde er, der kan for, svarr sig,
Kort sagt, at alting vorde er, som man selv gavde Krig.
Fra Tiden aller for derpaa, da Klokken var ved Fierr,
Kom de og Tiere tegnede med Pegne, Takel Fiere,

A:1665
Aug:11.

Hvoraf de Fiorten Skiber var af allerstörste Berg;
De Fiire förte Proviant og Krudt Brand Vrag;
De Tvende Engelske Konger Flagg Vor Festning Saluerte,
Med Trommer og Trompetter de og stadselig Bravérte.
De kiörd Fu og Tyrr Krud, til Vrpaa og igiem
Et Liig Tall Kanoner Skud til Vor fra Festningen.
Vrpaa den Hollandske Commendeur mand sban til Skibet kom;
Han löb og var bruadvet sben der Ild var i Jano Komm;
Han bad sauvel Vor General sben og Vor Commendant
Fremdrelse om Exspierinelse ifald det kom paa Krudt.

A:1665
Aug:11.

Med Engelskmandrne, om han dem i Havnen vil angriber
Med den ankomne Flode og de store Orlogskibe;
Thi sagde han: paa Hollandsk: det den Stör, Stre Fiender var
Den sig en skiabarlig Stad sben de Ombonde har,
Den skulde falde sben at blev de Engelske, ikke i Hænder!
Thi for han modem sig vrpaa til Comen, i dansken vnde
Med at bekiemmet haandsjen, og bad ydmygt inderlig,
Om Jano Exspierinelse sauvel for sine sben for sig.
Han fik til Svar: Han skulde sig for Forsvar ikke klage;
Thi Ahlefeldt med Cicignon forsikret,

A:1665
Aug: 11.

de tilbage.

Vie holdt fuglestben, ifald de vie fordriste sig
at gribe dem i Havnen an, som den var
simpelig.
De vilde dem mod all deres Magt og
Overlast forsvarr:
Imidlertid dem skiedt paa de Skibe tage
Varr
Som dem at Commendere der, og sætte
dem i stand,
Dem de dem vare Pilter for en ufornodnet
Brand.
Man derpaa hørte denne Mand, sig atter
at beklage:
At Soldet løbet var i Land, og dennem vi
tilbage;
De var adspred om Staden og var vane,
skiely at faae.
Tilsammen samlet, skiedt de ei sin Fiende
for sig saae.

A:1665
Aug: 11.

Dauidt som unerligt var dem dog derpaa
forsøgt vilde,
For i Trods at sætte det i verk, og engang
Tid at spilde;
Dem derpaa gik tilbage, var ingen mester
i sit Sind,
Ind de dem for die Forstningen nu sidste
Gang blev ind.
Derefter Generalen, med Vor Commendant
tilligt
Gik ud, spatzerede Volden om, paa Fugel,
i stue at flye;
Og da de saae de Engelske, de sætte sig
Havnen tie
Fra Slottet af og tie Nordnes; de skiøtte
skadelt spie
Var ikke at fordrøye: derfor gaes de ud
den Ender
Ind de Havnen overalt med Klarpt forsig,
mit vorder

A:1665 Aug: 11.

Med Kuipper, Tøyler og Hvad mere man kan
at skiende dem
Som gaaer saa dristig ud af Sted og farer
Fiendtlig frem;
Derpaa man med Raquetter gav Signal
til anden Side,
At de paa Nordmer Klindsen og det Sønne
Bønder vide;
De dreiede og gav et Signal, de satte ned
for Sod
Og Skarpt for sine Skibber de, strax
derpaa satte Sod.
De Engelske Opmærksom blev og vilde
gierner vide,
Hvad slegt Signal betydede og naar paa
Flotthets Side,
Paamelsen paa den andren Sandt; men skiønt
der mangt gik
I Masten op, at see og se om, de intet
vilde slå.

A:1665 Aug: 11.

Imidlertid en Lieutenant blev af Flotthet
Deputeret,
Som til den Engelske Admiral og Flotille
Protesteret
For saadan dristighed Hvorudi de sig bar,
imod nie
Imod Naturen og Folkeretten, at sette
Sammen til:
At Ahlefelt og Cicignon de lod Land det,
de vilde,
At de allerede ikke seig Somme stulse
dan lide;
Og Hvis de vedvarede sig mere at sette
Imod Foreningen,
Maae de imodtage alt Hvad der paa følge
dan igien.
Men da Jan ikke fik det Svar som de,
paa Bønder følge,
Vor Ahlefelt og Cicignon de Bønder
noget dølge,

A:1665
Aug: 11.

Den Havn de havde af at se en Seig
Vindrivstighed
Hvorved de Engelske de gik til Werks
og Forr afstod.
Da de nu til Raison var vi med Godt
at bruge
Og med skyndsomt Middel af sin Kaste
" Byge Lege
Men Forr afstod og vilde ned i Baugen
vorpe ind
Saa ingen Hænd og mand at skifte og tred,
sigte rigt Vind;
I: Til Hvilken ende de og var i Vejen med
at sette
Ret ligge under Seilingen at bruge, at
indrette
Et Barg Hvorved de kunde ind i Baa,
gen Hals sette:)
Da kunde Commendanten vi tillade
Fremme det.

A:1665
Aug: 11.

Først en Hauen Han med løst Trud fra
Volden lod afbrende,
Til Vartegn for Britterne, Han Hafde
mere i Hende.
Den gior for ofter Billighed som vaver Før
Han seaar;
Vil man sig da vi vilde, det som følger
paa, man Haar.
Da Commendantens Barn " Hird, Hers Gaard,
, de vrent foragtet
Vdaf de Engelske som kun allene ofter,
, tragtet,
At Forr Barg og Vester ind og Spærre
Baugen ind,
Ret som de var af Overmod, forvilstet,
, løse, blind:
Exhalerde Hr Cicignon med Klarpt et giver
Mind,
Som og de strøde, Hvilket en Matros
til Fole, sinde

A:1665. Aug:11.

Som stod paa fligten i en Baad, udaf
de Engelske;
Hj: Kuglen log saa stiver Krum, ret ligr
tie sans Hue,
At det de Norskes vilver var; de Britter
heraf kiende
Tie fælde werk og forstaar, og at de
ingen lunde
Hij vilde lade kiøper og Koldzrer noget
af,
Men vilse sig som Nordmend, det er
Modig, kiek og draf!
Hun seij advarsle konde dem at bliver
noget varrlig,
At stode sammat mod Dagg, de mer,
kunde var farlig;
Lidt østligere derefter de da sørger ud,
af stad;
De vilde nødig giøre sig de Norske
Gram og Vred.

A:1665. Aug:11.

Imidlertid af Søestriingen Bi kiender
sig og Mark,
Hollendrene var i Allarm, for sig og ath
forsterke:
De satte sig i Positur saa vidt som
Vangen var,
Paa best de kunde, giorde sig tie forsvar
Vandt og Vear.
De blev ind mere Opmuntrede da de
paa nyt fik Giør
Hij Ceigners Forsikring god, som han
lod dennem giør,
Ved en ressendat Kieptmant som fra
Flottat tie dem forr:
At de skiød intet skiygte for de Brit,
sers Magt er stor;
Hj: de vest Siemlens for sin skal af
Flottat Maintineres,
Hij med all Vindtlig Anfald, ret som Ven,
mon Secunderes

A:1665. Aug: 11.

Der skyder derfor kiørend Tak og all Ære,
» Seyerne.
For den Bevaagenhed som dem Hr Cicignon
lod bro:
Der lod Fokalarmen gaae om, trakterte Lieu-
» tenanten;
Hvorved Vor General saavel som Com-
» mendanten.
Hun Vakker Herre, skyder de, er Claus
von Ahlefelt,
Og Commendanten Cicignon: vor vakt
Voldat og Helt!
Hvorpaa de alt for Frøver send, som kiem,
» dely bevidner;
Man Commendantens Ord Mod, som gis,
» vore ikke priiser,
Men at han med Fienderne Magt, for,
» staar at dømper ved
De Engelskes Ubilligheed og Over-
» modigheed.

A:1665 Aug: 11.

Først den Forskiring blev de og af Lieut,
» nanten meldet,
At deres Skibe nu vi Vaier
ubesiddet;
Thi som de inden Forstningen bestiktes og
Skiøtte laae,
Der derfor den af Masterne og Toppen
tage maae,
Dem de og ikkun alle dispute paa Skiøbet,
» lod giorde;
Og Vaiet deres Hollandske Flagg dem de,
» paa Skibene bonde;
Derpaa kom Lieutenanten igien ned Vel,
» forrette Hat Dag,
Hic Ahlefeldts og Cicignons Beleiring
og Belag.
Imidlertid Hr Ahlefeldt og Cicignon
afstode,
At det var timeligst at man skiød paa
Tiimm skummelde

A: 1665 Aug: 11.

Det Gode Bergens Borgerskab som
allerede var
Med Vaabne Magistrat afstalt og giort,
Det stunde og de Skibe vrpaa mange
Gode Troeren vörre,
Og Flotten at saae tillaves, og al
Ting forbiggiörres.
Den Gode Stad maae vrpaa Baar i Fred
Forsyres;
De brave Borgere maae Baar, löb med
Geverre:
Man Naadsmand Jensen og Lars Sand
tie Skibet Baar at Comr,
Med et forsvaret Mandskab og med
skjönne Faar, Troeren;
Et Compagnie af Modige og Kiekke
Borgere,
Som Vredr Mand frimodige i Skjen
tiende Fer!

A: 1665 Aug: 11.

De Förte dem tie Skibet og for Cicignon
frem Tillet,
Da de og mod Geverne og noget
lidet drillet:
Vor Cicignon fandt dem Lyst og glade,
de sig ved,
At fre i Borgerskabet sig frimodig
Tapper Fred.
Han Hatten tog af Hovedet og sig for,
de höjne Herrer;
Han dem for deres Dåd Mod opföjrde
og priste;
Han sagde at det Skiönne var, de Gafde
Hinder tie,
At Vore sig med Liv og Blod i alle Dage
Martis Spill
Naar det om Kongens Ære galdt, og Pta,
dem skal forsvarre,
Naar Fred og sikkert Rejde skal, som bil,
ligt er, bevarre;

Anno 1665. Aug: 11.

Han takkede dem hiertelig, og sagde:
Han i alt,
Vil gierne tage Arel med dem, skulde
som det faldt;
Derpaa blev Postrene brukt med Bor-
ger og Soldater,
Man saae en stor fortrolighed hos dem
som Cammerater:
Soldaterne opmuntrede blev af Borgerne
til Fridighed,
Og vilste derfor imod dem en stor
Dybbelighed
fortrolighed.
Hudred af Borgerskabet som var vant
til Øre at skue,
Og vendte med Kanonerne at handle,
tage Varer,
Saa Batterierne iblandt Constablerne
til stod,
Hvortil de og med største Lyst og Glæde
var bereed.
Derefter blev og Postrene om alle Stadens
Tyrn

Anno 1665. Aug: 11.

Brugt med Borgerskabet som at Stadens
allesteder,
Mest Fiendens Forsøg selter var med alle
slags Overfald:
Hvilket var stridig og beværed til Forsvar
hvor det gald.
Om Eftermiddagen vendt Circignon fra Slottet
omkring Staden,
Langs Bryggen indad først, og derpaa
ud af Strandt Gadem;
Han ingenierede Postrene paa Nordnes
Vandsen, og
Derefter Borgere Postrene nogle i
Øje tog;
Han vandte med Ordsomhed, med Fliid,
Ligsom og Ære,
At han en Ægte Borger Blev vel var
og vidde vere;
Han Borgerskabets Fiærlighed og Fiendtlig
gandske vandt,

A: 1665. Aug: 11.

Da fandt i Jam en Borgerskab og tapper
Kommendant.
Da det formerkt var og Jan langer
Bryggen skuld vide
Tie Flotten ud, de tydske da lod Jamen
vide,
At deres Jalve Mandskab var tierrad.
at udgaae
Tie Festningen, om Cicignon begyndt
det saa;
Jan talder og skyder, skiondt det skiedes
Overflødig,
Og at der intet Mandskab var paa Flot,
, det meere nødig;
Thi Guarnisonen var forstærkt med Na,
, mer Borgerskab;
Dog, om de vilde komme, var dem dog
intet Tab.
Derpaa kom Cicignon igiem tie Flotten
giennem Bagsen;

A: 1665. Aug: 11.

Dem fra sin stærke Grøn for Jam skun reiste
Faldet;
Og siden kom de tydske med en Armée
Parlo Fremm,
Dem alle udi Festningen til Logement
og Hiem:
Strax reiste til mon Tappre Krøg i Øst,
, mogen at Jøre,
Tie Ingen at ingen maatte mere Fallam
Fremster giøre,
Men altsom Tilla vore nu at Bagsen
er Opsat,
Da og Carolen giort blev af Cicignon
den Nat:
Kong Frederik og Bergen! saa at altsom gik
i Orden,
Og intet imod Trigo Manêr Jer er forsøm,
, mer vorden.
Men Natten den gik Tilla af og altsom
fredelig,

A:1665. Aug: den 12.

Man mærkede ni mindste Tegn til Ufred
eller Krig.
Den Tolvte i Augusti som var næste
Dagen efter,
Da snart man saae Skud af Magt, man
skar af alle Kræfter
At Engelskmanden lærde sig til igien
paa Vejr,
Hollænderne at gribe an og førre sig
til Kjæl.
Om Morgenen saae Vidløftig kom den sørgelig
regrepne Herre,
Som man paa stod Sir Sydemand at
være;
Da han fra Skibet kom ud
til Den Trettende Skud
Fra hvert Admirale Skib afskjærte
dundred ud:
Man hørte og Trompetterne Lyd og andre
Krigsvæsender,

A:1665 Aug:12.

Han lod sig i sin prægtig Vaad for Skottets
Tropper findes,
Og sagde, med Hor Commendant han vil,
i Dag tale Eidt.
Og Commendanten gav det Svar, at Han
kan komme frit.
Hr Lieutnant atter førte Han frem og
paa Stor Salen:
Der fandt Han Commendanten og Velligs
Generalen,
Med andre mindre Officiers og for af
Magistrat,
Som vilde høre om Han kom at bjøde en
Combat:
Han var i førstningen høvisk og anstillende
sig ydmyg;
Han derefter viste sig brutal og Heller
Voldt og Mjendig;
Han gav de beste Ord som Han var god
at finde paa,

A: 1665. Aug: 12.

Han bad at han Tilladelse maatte finde,
sejle, saar
At lage bort Hollænderne som vare
Kiender vel,
Han Kjøbet gierne vilde med de Norske
reparteres.
Men Commendanten Ceeignon han gav
Ham dette Svar,
At saadant Utilladelig og høyst Ubie,
lig var,
Pligt maatte som Forvarer af alle
billig agtes,
Paa han sagde intet sejle kan, det som
nu efterfølger vil;
Hvorpaa som søger, finde skal tilbørlig
Viderefærd:
Det han tilsvarer havde skyt, som Ad,
miralen vred;
Kong Friedrichs høje Ordre var saa stelig
at han ikke,

A: 1665 Aug: 12.

Den samme Overtroe tør die mindste,
Pult og Frikke,
Han bjøder at Hvorre skal saar nu hvije
Exkiør mere,
Som søger den paa nogot Stad i Bougs
vejrene;
Og hvo det nere vil som Ondt i sinde
Har at øve,
Den vil og bør han give af sin Kjerke
lidt at prøve,
Der skue som Arrodsforskjerrer bryder,
vere, og da maae
Der sig det sees tiepluus som da der
han følger paa.
Derpaa blev den anbefalede Fred om Jo,
vedat og sagde,
At han med sin Skibe Flode som for Vrage
vend Retfærd lagde,
Hvis vage bort Hollænderne, i troe for
dem det vil

A:1665. Aug:12.

for bjöd Jam; for Festningen Jan sagde
Trods vorde.
Dej Tale hörte Cicignon med Forfærdelse
Mismod,
Jan sjönte at dej Overmod var uppe
at fordöje;
Jan svarede den Underkommerdat Jan Jafde
vendt at
Jan Jafde mange Billighed og skiönsom,
Fred bejat;
Jan forestillede at Jan fornöftig
maae betragte,
At Jan i denne Festning nu som
Fremmed Mand at agte,
Og at en Commendant udi sin Festning
ikke kand
Ej heller bör at tale Fort af nogen
Fremmed Mand;
Hvis Jan vil de udtalte Ord vil strengen
revocere,

A:1665 Aug:12.

Da maae Jan Satisfaction af Jamme
Herr begiöre.
Her merkte Engelskmanden at Jan Jamt
en Karl for sig,
Dem ferdig var til Alting, Jaavel til Fred
som Krig.
Jan i en Hegte dem da begjærte til
at tale,
Jan Hegte med Forsigtighed, at Jan nok
kan forsvare
Attaquen med Hollendernes, til Jan dem
finder i
Den aabne Sö, hvor ingen Magt og Kost,
ning kan dem fri.
Ved Jadan Deprecation, var Cicignon
fornöjet,
Paa at de Fjendemand igjen fra Skottet
sig forföjet
Lod Commendanten Cicignon af mest
Batterie

A:1665. Aug:12.

Iver Skud vie der fyrte af, og lod saa
saare frie.
Paaladte vrede Cicignon at sige og
at tale,
At giver saadant Svar, som sig kan passe
paa en Tale,
At være Høflig naar man vrede at
bruge Høflighed,
Og at saa udi Vidrig stald kan ogsaa
blive Vrede.
Da Tydemand foer bort, saa sig paa Vaa,
"gren ind forføyed"
Hollandrernes Høstreng for at tage
udi Øyed,
Saa vorde ilde Lang som stroen og foer
rem gandske ner,
Betragtede dem vel, og bra saa svært
stib i Soe.
Derefter foer saa ud igiennem vie seer egen
stib.

A:1665 Aug:12.

Gav Ordre ud, Hollandrerne med Force,
at angribe!
Man hørte derpaa Trap allarm paa
Trommerne at slaae,
Paa at man merkede det nu for Alvor
giældte paa.
Paa saadt at vorder Commendant Hr Ci.
cignon til Hest,
Det Brittterne de vie allarm, lod deres
Trommer vøre,
Da gik saa ud paa Volden vie det
Nøve Cattarie,
At Observere hvad de vie slaae paa i
deres Mie;
Og da saa merkede at de vist Skibe
udi Vinde,
Det Bjerg af Hollandrerne med Vold og
Magt at vinde,
Da gav saa Ordre overalt at være
Vel beredt

A: 1665
12: Aug:

For at bygge en Engelsk Linie i sin Dum,
vil skyde;
Men for at vise dennem at han giver
vilde spare,
Dum fra den overgangen tilgiver, Nød
og Fare,
Dem de forsøge skyder sig i ved sit
Overmod
Han ud af Hostningen en Hud stryr
Han Hage lod;
Men Britterne de vilde slige alderlev
ikke agte.
Da blev han vred og sagde: I skal lære
at gaae saadt,
I skuld skal at ser en Kold, Canoner,
Kugler, Krud.
Slige Han vil de som Nod om Han, sig
vendend, Kalte ud.
Han derpaa og gav Ordre ud til dem paa
paa hvem Vis

A: 1665
Aug: 12.

J Nordnes Skantzen, at de der og skulde
holde vagt,
At de skal intet vove sig for Brittaren
de var
begyndt at vise sig fiendtlig, imm saa snart
at saadant var,
Da skulde de dem skiende ind af deres
skulde Kroster,
At intet Skud forgieves gaaer, de skulde
stedse efter,
At skyde Langt og Vrang ude den engelsk
Flode ind:
At skyder med god Vidskning der paa skal
de legge Vind.
Dem samme Ordre gav Han ud paa alle
Batterier:
Dem første Salve skyde Han, De venter
og opbier;
For at bruge Britterne, at De er vel
Neutral

A: 1665 Aug: 12.

Men siden skal det Overalt seen bleve
Hvalt og Salt.
Om Morgen ved Dag Klokk Vert begyndte
Admiralen
Sir Tydeman vndaf sit Skib, at skyde tie
Signalen
Der Skud for seng at de vnd af alle
Kroster skal
begynde den Attaque som imod nu
Sindelig Vall.
Dragon begyndte Britterne i grønligste
Maade
Attaquen, i forventning af nu stor
Profit og Baade;
Paa samme som dette var begyndt og
Engelenderne
Jog Maaden af og rørte sig feldtouman
Sindelig,
Befalede Commendanten vor Herre Gud
med at hielpe

A: 1665 Aug: 12.

Og Dragon slagent derimod i den Stor ost
opsiose,
Og dragen gav den Ordre vd, man skulde
Overalt
Med Lod og Kvd, vnd Ild og Skud bryde,
vor sig Gevalt.
Imidlertid de Hollandske laae liggende
i Dvale;
Vi vorde ikke gvad Vi her om skulde
tænke, tale;
Men da de saae sva Kostningen saa,
vovnede at gaae
Og brende Lax i Dunstall: de gav og
Sijr dragen.
Vor Commendant Hr Cicignon var over det
tie Stod,
Et nyttet andet Batterie, man kunne
saae betrede,
Han saae med allerstørste Lyst og
megen Velbehag,

A:1665 Aug:12.

Midt ümidler Jed og Lür og Kanonerne
Tordnu brag;
Hvor stripl og Mündur Borgerne skarmeslen
og Soldatne
Brüste sig, hvor frejdige de vare i
Combaten;
Hun skar en dupelig Effect paa alle
sine Fiend,
Dem gik med Kugler, Kugler, Krud fra
Skytsings Werket üd.
Det kunde, skudt at sige, og üemüelig
vere endt,
Skud at jeg alle og hvor Fiend som gik
for üd fra Landet,
Hu skor Ravage og Rumör for Fugten,
i dagen
Jeg maatte gjöre, som Vi og skinbarlig
kunde se;
Thi Kuglerne og Kuplerne ni noget kun,
de skaar,

A:1665 Aug:12.

De fleste Kejdrüer ind üdi den Galen Fu,
gneske Maan;
Hvert Skib i ser og alle i almindlighed
fik Sit,
Og ikke et af dem vår for de Norskes
Kudder frit:
De laar Os saa tetelig som Vi ümuer
Deske Kunde,
Vi kunde handle ved dem, som Vi vilde
ümuen üude,
Men derimod Vi kunde se, at skiönde
Hollenderne
Fe skarde paa Sod og Krud, de mugat
freiede.
De fleste üduf deres Fiend, de traf
aldeles ikke,
Kudet for höjt Skillet var og over dem
kortgiette,
Og andre derimod de mellem Skibene
kortfleij,

A:1665 Aug:12.

Ja, vogle komme der vdo, giel mygen
Himmel høj:
Vi kiender skiøt grandgivelig og nøje Ob,
Jervere,
Og det gaw dem i Fæstningen anledning
at raillére,
De sagde at Hollendrene mod Kiøsten
førte Krig,
Og de sten Øe" Mend vie mod Wind og
Weir bevæbner sij.
I Nordre Skandsen vilste de, de og
var vissi paa Sjø;
Vi smilte og at af deres Skud, de knap,
" skade kunde nøje,
Blandt dem nu Kongl" Kugle skiød at klagg
og Flaggstang af,
Paa Sidste Skib i Linien, saa det gik
mygen Kruf.

Ret dette gionde Vi Os glad, og sagde
det skal vere

A:1665 Aug:12.

Et Tegn at Engelsken skal Os bevise
saadan Ære,
Ret de for Fæstningen sit klagg og Faan
strygge skal,
Det swart med dem skal vere giordt, skal
vere kuald og kald.
Da første Salve giort var vdaf de fem,
" grandere
De siden skiød vdi klong, dog mest
part bortsendte
Vie Fæstningen med deres Skud, for at
beskiøde dem,
Men mest deel gik alt for kort og
skiøt over dem:
Ja, over Svartsborg mogle gik, men dere
" vimod og andre
De vare alt for Lave stiet, saa at man
saae den vandre
Vie Viergot kvorpaa Fæstningen opbygt
og anlagt var

A:1665
12. Aug:

Men det af saadant Kaserie dog ingen
Skade tar,
Den staar med sin Graa-Jordet Trop
Imorgaa ri nogrt videre,
Den agter Kugler som Papir og smigter
ingen Tider;
Dog nogle Kugler slog Os og om Ørret
hvor Vi stod,
Men de var dog saa stærk at de Os skal
skiendt lod.
Imidlertid Vi stod i Ild, i Røg, i Damp
og Flammer,
Vi skiendte ind for Kugleskum, Vi vred,
for den at vaande,
Vi kiender sin at Vores Skud, de gjorde
god Effect,
at Norske kneppelo, Kugler for de Engel,
skr Jolet Bøyt.
De Engelske de vilde sig paa Jostningen
forbiltret

A:1665.
Aug: 12.

De skiød saa skarpt at Skibene for dem
paa Vandet sidstret;
Thi alle den Skade som de fick den dem
fra Jostningen,
Hvorfore de de største Skud og derpaa
rettet dem.
Blandt de mangfoldig Skud som saa paa
Jostningen blev skiellat,
En Kugler nogrt skadelig blandt Os for
" ind drillet,
Den ene skiød Kaperten ned af et af
Skibene,
Den anden traf og skiød ned af Cor,
skabernie;
Den tredie traf paa en Canon som og blev
ramponeret;
Den fierde gjorde, en Soldat at gaa sit
Liv Qvitteret;
Den femte traf ned ved Kaptøfer
som der stod

A:1665 12. Aug:

Flaaden brendte Siir Wand, hvoraf Fu mi strax
sin Død,
Og Jan Hr Cardignon ni Skud langt derfra
i det samme;
Da gaar paa at Haar saa nær, og den
ufoldig Flamme
Jam klammet og bygdagt; thi Kloden
vaden blev,
Hvormed Jan siden skiendt og skamt blandt
Officerer dree.
Alt saadant agted Vore vi, Vi skiendte
ind i Baade;
Vore Skibbrev Struber kan af Jed og Damp
og Krudt maade:
Vi skam Fuller Kunder paa de nagleste
Skibe sov;
Thi Krigerne og Kuglene de spildte
Flaadens,
Og mange, mange Drotter fik sit Baar,
, skar at finde,

A:1665 Aug: 12.

For Skibningen og Nordnor skue Vi Kunder
sov og Kiende,
Paa der til sidst var gandske faar dree
Krone sig die,
At vore oppaa Skibene i dette Mordes
„ Spile;
Thi skue de Kudi at og alt var blod og
exponeret,
For Vore Klid skue skarpe Drue af dem,
, unge Capacteret,
Paa vilde vi de Kovige tilbage longer
, Haar,
Men mosen Kunder Dolket i begiver,
, nuest Gregaar.
Da Skibningen nadvaert var i Kvade
Timer stive,
Med uopsorlig Mord og Brand skue Kvid
og Lodd kan giver
Da maatte Krone nagleste Skib vor Kost,
, ung norenest Haar,

A: 1665
12. Aug:

Fra sin Fortøining vigr bort og ind af
Linjen gaar;
Hvi er paa Andplads, Skib og Kalk var
nu saa ruineret
Fra Fortøiningen og skiendt de andre og
var ramponeret
Vie strøbelig, de dog mod en halv Time
holdte ud,
Men sit og hvad de skulde saa af Kugo-
ler, Kugler, Krud.
Da Vice Admiralen saa vie sidst sin
Flotte Skiben,
Han maatte med Taalmodighed sit Sind
omsider Roben,
Gav dropaa af sin Folke Flaug at blaat
Flagg vie Signal
At han vil retirere og ruskrer han følg-
stae;
Flugt blev og vonden Opsold stat i verk, de
vores rustes

A: 1665
Aug: 12.

Og Tauer klappet af, de ud af Fiorden
dropaa vandre.
Hvorpaa Vor Commendant forbød at
skyde stærre Skud
Vie Skade paa de Engelske fra Fæstningo
Vor lut ud.
Han sagde, at vi vil, Vi dem alt saaver
vandt afdrevet
Paa længe de i Fiendtlighed mod Staden
nar forblevet;
Vi længer strakker ikke sig mod dem
Vor Fiendtlighed,
Og længer bør Neutrale Mend vi vore
Arg og Vred.
Hollandrene de derimod af alle deres
Kræfter,
En stor skiældsommen Salve skiød dem
ud i Kiøgten rester,
Men Commendanten Ciecignon med Dyr
og Fyer Skud

A:1665 12. Aug:

Løst Vind tie Vegn paa Byen lov af
Fæstningen gaar ud.

Da langs Vægtningen paa stod, da Vinden
fyldig blæst,

Dem dræv all Mågen ligr i de Engelen,
i dræv Rose;

Men dennem skamme Vind dru nær dem
og brækkelig

I deres Flugt, da de gerfra med Veigtre
redded sig,

Da det var fra med Middags tide, de ind
i Strømsnæs bøjed,

Og sig tilsammen der i Havn indfaldt og
forføjed

For at forbinder Skibner den var saa
sert tilredd,

Og at forbinde den den laar i Vaar og
Væstning ned.

De dræv død og begraven, mellem fil Gras
i Vandet,

A:1665 Aug: 12.

Mellem fil og saa Hvilested i Jordem og
paa Landet.

Paa gaarr det naar af Ordsaged at man
er blevne blind,

Og naar man Vinden Overlag vie følger
nogt Vind.

Det Compagnie af Borgern som der stod fr,
i mod vare

Paa Fæstnen i Fæstningen iblandt Doe,
i datens Skar,

Da var nu ferdig tie at gaar med Dem
tie sit Hiem,

Da Commendanten Cicignon tie dennem
som der stem;

Han takked dem tierligen og deres Mod
opføjed,

Han over deres Tapperhed vidnis fr sig
fornøjed,

Han sagde at det dennem tie en Ros
og Ære var,

A:1665
12. Aug:

det de sig villig brugte lod til deres Flaads
forsvar.
Derpaa kom en Pols Mand ov, ifraa deres
Admiral,
Hvorpaa og Admiralen gik omkring blandt
Borgerne som sidst,
De ifraa og Commendantens Skaal og bad
dem blive Vel,
Og at de maae all Eyblik faae ildi sin
Lod og Deel.
Derefter de forenöyed og med Krige Ma-
neer og Ord:
Med Fejrende Faar, og Trommer de mødte
Hinn Marchére.
Derefter kom og Byggens Folk, de Fijd,
ydte og saa frem,
Marcherede fra Festningen, og bort til
deres Hinn.
Da Guarnisonen derpaa var i Festen,
gik tilbage,

A:1665
Aug: 12.

Det monne Beere Ahlefelt og Cicignon
befoyer,
Fic at Troldtere dem, saa at de vare
Eyeblicr;
De gafde og forundrem Omsorg for de
Saarede.
Om Eftermiddag Cicignon afsendte sin
Pioner,
Dem skulde efterforske hvor sig Fiin,
den befinder.
Og som de Brisberne endnu i Byen
af Os fur,
Saa blev og allerede paa Eyet giordt baa,
de Land og Baar.
Om Aftenen kom dem igiem, af de som
udsendt vare,
Og sagde: at de Engelske en megtig Hob
og Skare
Vel Tusinde Hundrede var død, og flere
Saarede,

A:1665
12. Aug:

Paa at de ungge Jaffer Volk at skjøre
Skibene;
Jo sor og sjønderligsud de sig mon sterk
beklage,
For det som de fra Kastningen sik Skud,
sinde, smagr:
Den Skade som de derfra sik var daar,
sag tik at de,
Paa sidst tilsidst, saa sigr sig reti,
rerede:
Hollænderne de skiede vist for den tid
Byen blandt,
Hvis de ni udaf Kastningen saa var tik,
sagr dreset;
Hollænderes Kugler traffede kun sieldnen
ind for den,
Og derres Skud de Jaffer kun en skarr
ningr klem.
sindre af Vallakken sog af derres Skud
en Skade,

A:1665.
12 Aug:

Men allersidst for sidst de sartes den ophadde
maadr lade.
Fra par Capteiner nar der og udaf de
Engelske,
Dem ni nar mig med at de saa
attaquerede:
De Jaffer forud sagt, alt hvad dem for,
, ved Jorden, Mast,
Tilsidst blandt de andre dems ilaad for,
, kasted og for sorte,
De Jaffer sagt, at Kastningen saa si,
, skeret ov,
At de kan slat bespjød den udaf at
Haand « Grover,
De sagde, de for Kastningen var blot
paa alle Sider,
Og at de udaf skuden dem kan sinde
alle tider
At sagr bort Hollænderne, men sagde
dermed,

A: 1665 12. Aug:

Det bæste var naar Vandrerne paa den
afsinde kod;
Det var at seil fornøftigt raad, skiønt
farligt og tillige;
Og lod de andre sig af den aldrahr in,
, tæt siige,
De seyde seir de bange er for rygter, lodd
og trued,
De kan da kiøre i sin bort fra dennem
gale ved.
Nei, skal de imod dem seye: Vi kan
og Vore Trøyen,
Men naar Vi ere komner ind i Varen
og i Møyen,
Da tænk paa dissa Ord som Vi nu sa,
, vor talt og seyt,
Og da skal Vi, skiønt alt for sent, Os gi,
, vi dem Magt:
Og dissa for de seyende som Kiøren i
Tigre, Løver,

A: 1665. Aug: 12.

De lod de andre se paa sig ret tapre
Vennedes prøver,
De lod ri Omrjde sig, men skiød naar
de fik lear
Og sieste paa Hollænderne som det nok
følnt var.
Imens de andre skiød oppaa Vor Kast,
i ringe Verk og vill,
Begynte det for ower Os som Mr Tore
at spille,
Da skiød kun dissa for ind tie og paa
Hollænderne,
De sagde seyt: de Norske er ri Vorres
Fiende.
Imidlertid lod Cicignon paa Pesthet
inviteere
Borgmestre og Raad og lod dem stadselig
traktere,
Med nogle af Hollænderne, saasom som
General

A:1665. 12. Aug:

Fr Ahlefelt stunt under, war paa Flod,
tats Storr Dal.
Der talte da om nogen at vidne
Forsiunge Vorbat
Og at Forsiungen den skal ned bliue
uden forstorbat,
Dem de iwerk nie stille straz, og saa
bor at det skal,
Hun tie Vor Konges Naadige Lysay
og Velgenstal.
Den Hollandske Commendeur saasne som
Dis af Jans Capteiner,
De nüste sig ret rüstet og rund ud,
gik lystig Mieur,
De talte Vor General saasne som
Commendant
For den Exploiterneste som de og deres
Jus den Landt:
De sagde, at de kunde see, at de Jar
hørt at sagte,

A:1665 Aug: 12.

at de sku rette Folk i Dagen ni lader
af at Slogte;
De sagde: Vi for Britterne var ikkun
nu Gaandsued,
Og at de i et Hjørkiel os Jafde lagt
omkred,
Hvis Vi af Forsiungen ni var saa
viderlig Exploieret,
De Britterne som Kiender sig tie Os
for indeuden,
De Jafde all Vor egen Magt kun vendt
plat Omsonst;
Thi Britterne det Jafde ni lost' egen
Magt og Konst;
Men Herre Ahlefelt saasne som Excignor
de sagde,
At de forunderlig for sig, det allerforst
tillagde
Den store Gud som giver Vin tie Krum
Jan under vil

A: 1665
Aug: 12.

Hans Forsyn gjorde at de vandt Prøven
i rette Tide.
Forinden rette Glede Laug, man sandt
i Staden ferre:
Man mange af Indbyggerne af Glede
skar Taklerne,
at byde Varmer ind, og holdt sig med
den bystryr,
Paa at sin ungen Gledskab var som
vanne Dyr at se;
Om Aftenen blev Fostenen i Festning,
gren og Staden,
saa nyt eyenen basatte og Patrouillen
gik langs Gaden
Den sidste Nat af Borgerskab skarre som
paa sunne Tid,
Hvor Britterne de kunde saa tie
Landgang Erligjord.
Carolen blev og vaner Nat udgivet
tie at vore

A: 1665.
Aug: 12.

Paaladre: Bud og Hejer! de gav Herren
vare Ære,
De vandt at all Prøver kom i fra Gudo
almegts Haand,
Paa de tre Dage saa tilbøjelig var vor
Trone sterke Vaand,
Imidlertid var Britterne i nerbrid med
at Lappe
saa vore Skibe og eyene altsig at
skemme klappe
Paa gort de kunde, det som var bastede,
gut for dem;
Thi for det skunde, kunde de ei vidre
komme frem.
Den tredie Dag, den Trettende ude Augu, Den 13.
i sti Maaned,
Imedens Vores Commendant Gudtir,
i nesten timaaned,
Da Vi i Festningen Vi holdt Vor
Morgenbøn tidligt,

Anno 1665 13. Aug:

Da Engelsk Skiøt Comerna vor ay for
tie Flottat Luyt;
Da Komt vår vor da blev det strag tie,
bindaginat,
Sir Tydeman kam kaster Vor Hr. Com.
mendant tiepbrost;
Hr. Ciicignon for Akleselt strag giordt
ret bekiendt,
Og vdi kam Norvarelse, lod vm skeu
vor vdsendt
Krumboer, for at vide hvad kam kaster
at krumføre,
Og hvad man vilde vmcerne kan bekiendt
og kundbar giøre;
Dempan vm negelst Lieutenant tie dem
kvdskyet blev,
Kam sagde at kam kaster sva sin Admi,
ral at Vere.
Kam spvrgte kvm vdaf de Tre, for Com,
mendant mon vore?

Anno 1665 Aug: 13.

Da svarede Ciicignon: Jeg er den Mand
som kar den Ære,
Min Herre kar at tiene skee kam Mand
og Commendant,
Kan Lieutnanten kam vnderdr, kam Mand,
vm nøtig kandt;
Kam dispan vnderdr sit Vere vnd
Reverence.
Vor Commendant bad kamvm lidt at
kave Patience;
Kam dispan blev kvdskyet i en anden
Stv vid,
Og blev Traktert vdaf en skaal vnd
lidder Vin.
Vor Ciicignon i Akleselts Norvarelse
aabnet Brevet,
Da Admiralen Tydeman kam kaster
skee tiestrevet,
Kan bønder ikke andet vnd sig skrive
vnder paa,

A: 1665. 13. Aug:

Vor Commendants Messieures, da Jan trag,
 for Kiøn at faar
De Brittere Sinder som laar Jer inde
 Farvem inde,
Da det jay aldrig komen var, Jan vdi
 Fiir og Vinder,
At fløyr Bergens Stad og Kyr den mind,
 Sin stadr sic,
Men for den store Stadr skeu Jan sit
 i rette Spiel,
Jan kunde ikke andet end sig fiendigen
 forklage,
Da alle den Stadr Jan og Jaur de monne
 Jer modtage,
Den raar vd af Festningen og Staden
 Standser kom,
Som traffed alle og nogen af deres
 Skibene kom;
Hvorfor Jan reserverede sig saadant at
 paa anke,

A: 1665. Aug: 13.

Og kunde nogen vdi det fattes Jaab
 og Tanke,
At de skal nyde derfor billig Satis,
 Faction,
Og at de ni skal komme mere i Maasaar
 og paa Vaand;
Det saa forsvarit blev, de sig det maat,
 for sin Vieghrer,
Thi Commendanten tvungen var, dem
 at tilbagedriver;
Jan dermed med Forre ret at pro,
 Vestere Jar,
Sor det de saa ubillige og Overmo,
 dig var,
At de Neutrale Stedre ni det mindste
 ville agte,
Men tvertimod vdvarsle og Forbud mon
 opfortragte,
Sic at angribe dette Sted som det var
 Fiendtlig

A:1665 13. Aug:

Ikke som Vi haffde haft med dem en aabenbar Krig.

Han maatte Admiralen og saa før tie Grunde.

Han formeente hafde sagt Ham at Han maatte sige vel Hjemme!

Det samme sigter Han meneé; Hvi kom, nemme de igien,

Da vil Han meneé neppeligh sige fra dem vidste Han;

Han sagde, det skeede for var giordt, var ikkun defensive,

Herefter vil Han derimod dem nogett andet giøre,

Da vil Han protestere dem udaf sin Herre, og sin Magt,

Paa at de sig for egen Vinding maae taage Vel iagt.

Derpaa forr dette Vinde bød tie Hiemmad tilbage,

A:1665 Aug:13.

Dem og saa siden strax derpaa med sine Lod afdrage,

Paa Vi for deres Vrøddskab bleve i Bergen gandske freie,

Vi takkede Vor Gud som stod Os ret saa naadig bie.

Derefter Commendanten lod paa Vold, giøre anbrede,

Og satte dem ud i bedre Stand, som de var før den skiede,

Paa at om Brødrene saae Lyst paa nyt igien at storme,

Da kan nok Vores ved en Hyst ved dem i dette Spill.

Man efter Haanden og saa saae fra Landet ind at komme,

A:1665
13. Aug:

Sudrne Veiga vendte sig mod Vesten, mod
Sør og mod Vesten,
Og de blev i Østringen og Nordnes
i Standsne Vagt,
Paa Gvarnisonen vendte sig mod Vesten
dobbelt Magt.

Skrevet udi Bergen den 18 October
A:1665. af
Thomas Gilbertsen Thams.

A:1665.

Magr Edvardsens Beretning
om
De Engelskes Angreb
paa Bergen m: v: A:1665.

Det den Gienpart af Edvardsens Manuscript, som nu er faldet i Hænder, beskrives Tiedragelsen saaledes:

A:1665, ofterat Tiesdagen in Junio og Julio 48 Hollandske Skibe Krydz Krampt, Spanpt, og Vendz Kiøer, Item den 26 Julii 10 Østindie Kiøer vare komne for die Bergen, at sige der

Forpleiningen under Kastningen, og nu
laar paa den sønder Side paa Strandsiden
fra Toldboden hos Hvalsiden indtil Byen,
kiben; Da indkom med næsten
26 Engelske Orlogs-Skibe, iblandt hvilke
var 2 Brandere, 4 Fiitzer med er-
gen Maaben og Byssen til Sønden, og
laae saa i en Halv-Maane fra Com-
munen til Nordnæs, Skib hos Skib.

Den 2 Augusti om Onsdags Morgen
fals Brev, efterat deres Vice Admi-
ral nogle Gange havde veiret paa Sø,
stet om sit Forsæt, at han og de
andre nu dog ville have den Hollandske
Flode af Vaagen, der den sidste med
Gods, da med Øre og med Mast.

Deres General Claus Ahlefeldt og
Commendant Johan Caspar Lüttichau
vandte dennem at handle fornuftigen

og betænke de vare paa Hans Majts
Strøm, som skulle injurie-
res om de begyndte noget; Forsikrer
lig skulle og Byen og deres Forbyggere
forsvare; Men for Hjelp intet, de
ville og skulle have den Flode i Hvor det
gik, hvo dem paa sin Skibe, og paa bry-
ger Vider med 9 Skylkers Løsning Salve
skeede. ...

Der nu Vice Admiralen var kommen
Ombords, gav de Engelske Lør med alle
sine Skylker af alle Skibe en Salve
imod den Hollandske Skibe og mod Flo-Staf,
nogle Hundrede Skud, af hvilke de flere,
ste traffede i Vandet og fløj ovenover
Skibene ind i Byens Huse og Vaaninger.

Imidlertid forsømte Haar,
den Hollenderne sig paa de Østindiske
Skibe som havde lagt sig først inden for
de Engelske fra Svartebuken til Strandsiden

i Ligr Tegår, uxe skytede uden Skiønt
udi 2½ Timer Continuerlig Skud paa Skud,
saa at man aldrig saae Røg eller Ild
noget Sted i længere Tid, at gaae vorde
stærkere og blodigere: Da igiennembo-
rede saa heftig hinanden, at de nær
sønkede; Ja synderlig at Østindisk
Skib, hvis Capitain holdt sig saa tapper
ved Nasen Rygg, saa Skib blev saa
igiennem skudt, at det nær havde
sønket, og de i nogle Dage pompede
Vælter og Vand af Skibet.

Ti Fahrer forsønkte de af Flotten,
Sverresberg og Nordnæs samt Commandeurens
Flagskib sig selv nær skiød saa heftig paa
de Engelske i den Halve Maane, at de
maatte tappe nedover og rømme Planeren
vendte den Vei tilbage som de vare
komne fra, og lade deres dybere, som
siden blev optagne, villigemed de afsøg-

ne Taur ligge efter sig. Der de
nu løb ind ad Skiærene igien, lønsede de
paa den vaade Vide, at de ikke af Vandet
skulle overfjedes, og imidlertid udkaste
deres Dør; Og er at mærke at i skuer
ved løbene blev skudt et Hjelp af Sverres-
berg som traffede den Vice Admiral
Sandvich saa at han straks døde, som
tilforen lod saa jammerlig over de Nor-
ske Skipper og det gamle Slot, hvad de
dog skulle kunde udrette? saa han
fandt hvad de kunde formaae, og de
under bad anden vi at komme dieper
for Bergen at skaffe Hollænderne.

Der blev i skuerne Togt af Byens
Folk 3 Borgere, 3 Koner, 2 Bønder, 2 Fi-
sker død skudte og nogle saarede; Den
Skade Fiænderne fik i det de blev igiennem
skudte var skuer stor. Gud lod
i særdeleshed den Tid sin Styrke og

underlige Maade imod denne Kjøbstæd be-
varede den fra Ødelæggelse, og at han hav-
de sin kjølige Beskyttelse over Byen;
Thi i denne Time skete de store
gudelige Undergjerninger at skjøde, hvor
der var stærk Skade, Ilden imod
Nordre Bind skete dette alle Mennes
i Øynene paa denne, at de nu,
som tilvist eller intet kunde for-
forebygge de skjedde, og derfor skjø-
de de flere til Kjøgter i og fra over
Byen i Klipper og Lunggaardes Bak-
ker; men saasnart de holdt op
at skjøde og Ildgudstanken kom ud paa
Nordre, blev der den allerstørre,
store Forskjel som det var tilforne,
hvorover den allerhøjeste Gud be-
er Lov og Ære i Evighederne.

i Evighed Amen! Amen.

Samvirk Mag: Edvardsens Brod,
ning om denne Veldædighed, ef-
ter den mig i Sandhalden Gram,
part af hans Manuscript.

Meyer

Relation

Der Englischen Attaque auf der Stadt Bergen und der Hollandischen Coffardie Flotte, im Jahre 1665. —

Anno 1666 den 19 Julii ward auf Königl: Verordnung ein Bet-Tag in Norwegen gehalten, da am Contoir allein in St. Marien Kirche geprediget worden ab Henrico Oldenburg: templi hujus Castore. Der Text war genommen aus dem Psalm: David 86. v: 14, bis am ende. — Gott schütze den König und

mahr mit Ihren und seine Frindr: Bri,
tanos: Frindr.

Denn wir Ao. 1665 die Engelander und
Hollander einen schweren Krieg mit ein,
ander führeten, kamen unterschiedner Hol,
landische Schiffe von Ostindien, West,
indien, Smirna und andern Orthen sehr
reich beladen in Norwegen, und liefen
theils ein Theil zu Bergen ein und blieben
etliche Wochen liegen. Als nun die Eng,
lander hiervon Kundschaft erhielten, beordertem
am 30 Julii 1665 der Graf von Sandwich
ein Esquadre Schiffe, daß sie sollten nach
den Sunde vor Bergen segeln, und die da,
selbst liegende Hollandische Schiffe an,
greifen. Den 31 Julii kamen 15
Schiffe vom besagten Esquadre nach Bock
op Raae, und blieben alda die Nacht
für anker liegen. Den 1 Augusti
gegen Früh, sandte Sir Thomas Tyddeman

welchen vorgemeldte Esquadre Schiff. Com,
mandirte, einen Schreiben von nachsten,
mit einem Chaloupe anhero, an der Gene,
ral Lieutenant Claus von Ahlefelt und
den damahligen Commendanten Obriste
Johan Caspar von Cicignon, und ihnen
von der Engelander Admirl Obrist
zu Schiff, überreichte dem Herrn General
Lieutenant Ahlefelt zweene Briefe, einen
von den Grafen von Sandwich, und den
andern von Sir Thomas Tyddeman, bey,
de des Inhalts, daß das Absehen sey,
wer den Admirl nur die Hollander zu
Molestiren wäre; und daß man sich
von Englischer Seiten, wolle hüten
wurde damit keine Schiff Ihl zu
nicht von Dännemarck Unterthan,
nen einig Unrecht oder Gewalt zu,
fügen. Darauf kam zwischen 6
und 7 Uhr des Abends den 1 Augusti

vorbeyster Esquadre Englischer Schiffe,
binnen die Tonen hir seigen Havens; Wir
sie sich aber nach dem Haven und gegen die
Holländische Schiffe näherten, ward vom
Castel auf sie geschossen, als wir sie
sie sollten sich zurück halten und keine
Feindseligkeit in seiner königlichen Ha-
ven verüben; durch welcher Schüsse ei-
nen Englischen Botsman der im Boot
war und den Anker ausbringen wolte,
der Schenkel gequetschet ward. Dessen
aber ungeachtet fuhren die Englischen fort
sich aufs beste sie konten in Posture
zu setzen, und legten sich mit ihren
Schiffen in Form eines halben Mon-
den von der Hollbude an nach dem Ca-
stel zu, mit welcher Formirung und
Zubereitung sie die ganze Nacht, bis
Morgens um 4 Uhr zubrachten. Die
Holländer fällten auch darauf ihre Schif-
fe in eine Linie, und machten sich so

viel möglich zu ihrer Vertheidigung fer-
tig; Inmittels aber, und ehe sie zum
Treffen kam, tractirten die Engelländer
mit dem General Ahlefeld und brachten
ihn, wie daß der König von Dännemarck
und der König von Großbrittanien einen
friedlichen Accord unter sich hätten,
darum solte man ihnen zu lassen
die Holländische Schiffe anzugreifen ob
sie gleich in unsers königs Haven und
unter dessen Festungen lägen, und
solche all ihre Prisen wegzunehmen.

Der Herr General Ahlefelt aber, der
als ein braver Cavallier und getreuer
Minister seines königs, von solchem
fingierten Accord nichts hören viel we-
niger wissen wollte, gab zur Ant-
wort, man solte sich halten, und kei-
ne feindselige Thätlichkeit in seines
königs Haven und unter dessen Festun-

gen Zů der Stadt groß präjudiz war,
leben, oder er wärde genöthiget wordren
Gewalt mit Gewalt Zů vertreiben,
und wollte sein allen Unheyle sich daraus
entstehen wärde hiemit solennisserre
Protestieren.

Wie nun die Engelländer sahen,
das sie durch süße und listige Worte
nichts vermögten auszurichten, und das
aller Vorsatz des vorgewandten Accords
verloschen war, griffen Sie zum Ernst,
und fingen den 2 Augusti Morgens
umb 5 Uhren an grausamblich auf die
Holländische Schiffe zu schiessen, welche
sich sehr tapfer und resolut entworteten,
und obgleich die Englische übermächtige
bey Frankfurt, dem Herrn General
Athlefelt und dem Commendanten von
Liegron Versprach, das sie zum Zur
Action kommen wärde; Sie alle ihre

Schüsse umbsonst unter die Holländischen
Schiffen thun und so viel möglich vor-
hüetten wollten, allen Schaden welche der
Stadt so hinter den Schiffen lag, hirvon
zuverwissen könten, so haben Sie doch nichts
destoweniger, über die Holländische Schif-
fe wey in die Stadt hinein Groß Bren
und viele Häuser und Menschen beschädi-
get, ja ihre untergehenden gar gestörtet,
und auch endlich gegen das Castell und
die Festung Feuer gegeben, dahero dem
der Herr General und Commendant ge-
nöthiget worden auf ihre Schiffe,
wieder zu kanonieren, welches dann
mit solcher force und Courage geschehen,
das S. Sie umb 8 Uhr nach 4 Stündigen
Gefechte ihre unter Kappen und sich
mit der Flucht retieren müssen;

Sie haben aber in diesem Combat
viel Volck verloren, wie dann auch

rein Ziemliche Anzahl auf Hollandischen Schiffen geblieben, viele Gequetschet und Schild weren, Schild Beine verloßen, Schild von Pulver greulich verbrennet.

Von unsern Contorischen Volckern, da wore die St. Marien Compagnie im Defect so war, die S. Martens Compagnie aber zu Defension des Contors den vorigen abend wieder abmarschiret, ist, Gott Lob kein einiger beschädigt.

Von der Königlichen Militie aber, sind einige vom Pulver verbrennet, einige Gequetschet und 2 Mann todt geschossen worden.

Dieses Gefechte [: dazu die Engelschen Ursache gegeben :] hat verursachet das der König von Großbrittanien Anno 1666 ein weitläuftige Deduction, Schrifft herauß gegeben, darinnen er sich wegen des verlaufenen Combats höchst entschuldiget,

digt und die Schuld von sich auf Unsere allergnädigsten König zu legen, sich bemühet, und demselben einen Unterthanen, lassen Krieg zu Wasser und zu Lande angekündiget; zu welcher Ende vorbergten Orts, den 19 Julii Anno 1666 durch gantz Dännemarck und Norwegen auf Königliche Verordnung ist gehalten worden, das Gott der Allmächtige seinen Majestät Waffen gesegnen, das Recht seiner Sache vertheidigen und ihnen und seinen Unterthanen wieder so einen stoltzen und hochmüthigen Feind beystehen, und vor dessen Anmaßungen schützen wollen.

#

Diese Relation hat im Grunde die im Hofe Protocoll stehen und hat den Verfasser Hansestadts Archiv pas-

Contoiret Hus i Bergen var brønnde, hvilken Protocoll blev mig udlaant af Tvende Contorets Secretaire Winckel, Mann. Paa den Tid er nu allerede Femte Protocoll, men mueg ael Hvad der var i Archivet, efter Efterretning blev, vare transporteret til Lübeck.

Bergen
den 30 Augusti Ao 1758.

Meijer.

Udtog og Overſættelſe av Walter Schültzens Oſtindiſke Reiſe

Trykt udi Amsterdam hos Jacob van Meürs og Johannes von Sommern Ao 1676.

ved
Cancellieraad og Borgermſtr
Meijer

Bergen den 30 Augusti
Ao 1774.

#

# #

#

Jeg forbigaar her at melde i Sielbre ölne, ij Tiis Tand i Hollandske Chekoer skibe nar, efter Forfatternes Beskrivelse; item det kan melder om Nordmænds Tiistand og Ba, skastning udi Backesund og den Handel Sø, landerne paa Riben giorde med dem, Sields alt jeg overlader de Fornöstiges og Kyndiges Efterdanke og Prövelse; Thi da saadant er nödsom for mit Kiemmerke udi nærværende Sø, tagende, vil jeg ikke beskæfte mig med nogen Contragtning derover. Et Udtog af det som egentlig kan vedkommer den Historiske Efterretning om de Engelskes Angreb paa Ber,

vgen med videre, er efter Skuldtens Exprimel, saa følgende:

A: 1665 8 Aug: Tidendtlig vare Vi ved Guds besynderlige Forsyn og Fadrelige Barmhiertighed, vi allerunderdanigst maa rudog formedelst Elvene brose, vedr, og indkomne til Staden Bergen med 10 Retour Skibe. Vi fandt i denne Stad fremmed 50 Nederlandske Skibe, foruden de, som Ladninger fra adskillige Steder vare ankomne. Vi kom da altsaa med Glæde fra en langt bortliggende Verden til Christenheden, og fra det ørkenlige Hav til en sikker Have og herlig Kiøbstad, hvor Vi av Indbyggerne med ønskelig Glæde blev modtagen.

Vores Admiral Peter von Bitter blev og strax modtagen baade av den Bergenske Commendant Caspar von Cicignon og av den Danske General Hr Ahlefeldt samt andre Herrer.

Vore Fremmedsagrer lod sig og saadanne gjø, da Vi med vore Fanoner salutterede:

Det samme gjorde og de Herrer Danske og

Magistraten, paa den gandske Kiøbing; Ja A: 1665 8 Aug: man førde denne gandske Dag ikke andet med Øller Drykkud sammen paa Vandet som paa Land; Imidlertid var Vores Admiral Bitter paa Skibet hvor han herlig blev tractiveret.

Efterat Vi nu den 8 Augusti Anno 1665 var indkommen til Bergen i Norge, hvor stillede Vi Os at vore selver i Havnen; Thi vore skulle have talt at Engelskmanden, for at bortsnappe Os, skulle have fordristet sig til at angribe Os ude den stærke Stad Bergen som tilhørde Kongen av Dannemark, og brøde Fred med dem, men Vi fandt Os saadant bedragen udi saadan Forsømmelse; Thi Vi havde ikke vaaret der udi 24 Timer, da kom nu av Os forud udsendt Galliot tilbage uden Mast, med Erindring at de uden for Korsfiorden havde antroffet et temmelig stort Skib nogle Mile, hvorfor de ilsomhed havde maattet vende tilbage, og var av dem uden forsagt til de Norske Havne, men i det de havde seglet saa hastig av

A° 1665. 8. 9. Aug:

stort for at vindløbe, saa de mistet deres Mast, saa at de ved de Norske Kirke saae med deres Baader gaae Cayserat dem, blev for indbragt; Men som man igiennem adskillige Skonder og Byr kan komme til Bere, blev den anden Galliot vindsvant med Ertzen for at melde Byen ankomst til Bergen, for tilkommende udi Holland.

Søndagen den 9 Augusti imod Middag, som, kort førend den tilbage kom, Galliotten hade bragt Os de Tidender at 14 Store engelske Skibe vare indkomne udi Backesund for der at giøre Os, vi holdt Os ferdigt, ihvorvel at de Engelske vare ankomne til Lands, til Backesund 5 Mile ofte Byen derifra; Men da de ikke fandt strax de søgte, saa de vist sig overmaade vaabenvordige, og det skulde at de formeene Norske Indbyggere skulde frygtet sig for dem; Da Vi for, naar dette, maatte Vi atter forvidi erfare, de Fiender Skulde som hade vendet Os fra Holmen Skonders Skonder, og hade det fast Haab at Gud ikke vilde overlade Os til Byen

A° 1665. 9 Aug:

Skonder, men i alting staar Os hiin, hvorfore Vi vi Gaver giorde Os nogen Beskiermning, og det saa meget mindre, efterdi Vi laae udi en Vad og Faren som var Byen av Dauer, mark tilkommende og agtede Os ikke, efterdi Vi ikke kunde forestille Os at de Engelske skulle vove nogen Anmarschlige Anordninger; Ja, Vi lod Os intet ængste der, av at Vi baade Natten og den paafølgende Dag som var den 10 Augusti fik forer at nie dene av de nogle Skibe allerede søgte Byen ligge vie Bergen. Om Eftermiddagen bragte Vi i Erfaring at de Engelske havde tilsendt den Bergenske Commendant et Brev av følgende Formodige indhold:

10 Aug:

At de nemlig Engelendere ikke allene forundrede sig, men saa sig vel fornemmende forde Commendanten lod den Nederlandske Retour Fleet ligge udi Havnen, og lov dem under sin Beskiermelse, da dem Dog efter vedtagen Ordning tilkommende Byen av Engeland, hvorfore de og for vare ankomne for at

A°1665. Aug: 10.

angaaende skaden vore Kyndere, uden i det ringeste at faa dem sagen at vide, hvorfor man havde ført dem til Nederland, eller Skibe eller Skytte.

Derpaa svarede Commendanten Ja vel efter Herr Admiral Ritter for at Communicere dem skedet: Hvorefter Commendanten strax blev svaret. Vilde Herremedige Herr paa følgende Maade:

At de Engelske ikke havde nogen Ærinde derhen at forundre sig eller finde sig fornærmede for, de man havde ført Skibene som tilhørde Nederlænderne der for ud i Krig og Skade, pleie med Kongen af Dannemark, saa vel Skytte og Capitulerese i Bergen, forbrugt, mens at Havnen saa ligesaavel aaben for dem som for de Engelske, hvorfor man og ville lade dem blomme alle Kongs Forfriskninger og Levnedsmidler ihvad de forlangede det; Man de maatte tilligevidre at dem havde Kongelig Ordre ikke at tilføde mere end 6 Orlog Skibe at ind, komme udi Bergens Havn, hvad enten

A°1665. 10 Aug:

de vare Engelske eller Nederlandske.

Derpaa svarede de Engelske:

At de ogsaa begte en sikker Havn hvor de kunde frøle sig, eftersom de i saa lang Tid havde havt ond paa Havet, hvorfore de nu for ind i Bergen var ankommen for at forsyne sig med alt hvad de nød, trængig behøvde.

Den 11 Augusti anholdte Vi i Bergen Ff. 11 Aug:
forretning at Sundet var paa begge Sider, som med et stort antall Skibe, Fiskere og Brandere; da Vi fornam om Middagen at de allerede vare komen Bergen over paa 1 Miil hvor de havde ankret. Hvorefter kom en Stor engelsk Herre, som vilde vores at vore Vice Admiral Tydeman sulle ankomme med en Galleon, det engelske Skibe som førte det engelske Konge Flagg, hvorpaa Fiendtarmen vare vel kledde.

Da svarede han var steget i Land, begge, ende han at faa Commendanten i Tale

De Engelskes Angreb

A:1665. ii Aug:

Seilet og Skude, da Jan strax en Lod af, sagt Compliment holdt av sin Commendan, sen at Jan skulle bjude de Nederlendere at vende Havnen; thi ellers blev Jan nødsagat at angribe dem i Havnen, og det paa Grund av Jans Herrer Ordre, hvo Indhold var: at Jan ikke skulle skaane noget Sted i Seilet Jan kunde antreffe de Nederlandske Redder „Skibe" Hvorpaa den Engelske Commendant svarede:

> At Jan ikke havde nogen Magt over de Nederlandske Skibe, langt mindre nogen Ordre eller Befaling at dirige dem ud av Havnen, men at Jan derimod vil beskiærme alle og enhver, som søger der, over Tilstrækt til Jans Herrer Protection, imod alle Vold, Magt og Overlast.

Jan bragte det og ved sin fornøftige Forestillelse, at den Formodige Engelænder omsider ikke begierede at vaande Jans Tilladelse at lade sine Skibe paa dem, paa det Jan saa meget snarere kunde modtage de forventede Levnetsmidler;

A:1665. ii Aug:

Seilet og Jan blev Jan troelyst, dog med Bielaar at de skulle forholde sig stille og fredeligen: Hvorpaa Jan med en Forstiet Høflighed tog sin Afskeed, og ønskte de Danske Kiøbmænd Lykke, saavel som Byen Bergens Indvaanere Forening samt ønskte Lyst av de engelske Trompeter, som tilbage til sit Skib igjen.

De Kiøbmænd mente ikke at de Engelske skulle være saa dristige og forvoven at angribe Os ude i Havnen, hvor, for Vi anskue det for at være sterk, men imod Aftenen i Dagen anlagde, da Vi saae de Kiøbmænd med 14 Kriegs Skibe, 4 Galeyer eller Jagtskibe og med 3 Brander, over med Skaden at komme til Os, med Seilet Emlighed de kom sig for baade med deres Canoner og Trompeter; Seilet jeg troer, skiønde mere til Skrek med at vise de Danske nogen Høflighed dermed;

De Engelskes Angreb

A°. 1665. 11 Aug:

Da Dagen led og saa vore Canoner afsky-
ve: Dagen led da Engelske vaare vore
röde Krigs Skibe nær ved vore Skibe;
Den Commandeerende Lörte og skuede
Skibene fra Vor Stavnen, hvoraf Vi kunde
skiönne at det var Vice Admiralen for
Esquadren av det röde Skibe; Men Admi-
ralen var öfverst i Vold, efterdi Vinden
havde forandret sig. Denne Vice Ad-
miral indbildte sig meget imod sit
Skib, formeende at overvelde Os med
lidet möye, og stodde derved at ind-
legge sig et udödeligt Navn og indhente
at Fort Fyette, saavel som og nu brödre-
lig Örter. Saasnart var han ikke for
paa Vandet ankommen, förend han fan
de med sine Skibe lige imod Voldboden
og Vesterst Strand ved Fyette Hamum Vic.
Skibene postierede sig i Skikkelse av en
halv Maane, og det saa tæt i hinanden
at ikke det mindste Skib imod vore Skiön

A°. 1665. 11 Aug:

kunde hverken komme ind eller ud.

Saavidt Vi kunde merke, var et hvert Skib besat med 50 die 60 Canoner, mange mere og mange mindre; Ja, den Side som de vendte til Os, proppede og fyldte de deres med Canoner, at det lod ligesom de med megen vilde skyde Os i Grund: Underretten lode de vore röde Krigsflagge hejse; Engelskerne lod de sig og hore med deres Trompeter og Trompetter, hvorved de ikke vilde forskrække og forskrive Os, paa det Vi ikke skulle vide paa hvad Maade Vi skulle begiegne sig hermedig kiende.

Derefter begav vores Admiral Vic, ter sig strax i Land for at tale med Com, mendanten og med General Ahlefeld samt de övrige Overnævnte Capitainer, og det af, ter den högeste Nödvendighed fuldkrig bedømde, at de vilde staae Os bi paa det nye ved lagt Eed ikke at falde i de Engelskes Hænder etc: Og

A°-1665. 11 Aug:

saa snart Admiralen havde saaet Forsikring herpaa gjorde Vi den Salter at bjde Fiendens Pidsen, hvorfor Han og gav Ordre til alle Skibe at gribe til alle ubdvendige Forsvars Midler for at gjöre den formodige Fiende vedbörlig Modstand. Herpaa lagde Vi og vore Skibe ligeledes tæt an i Haanden ude Skibene af en Hals Maan og midte Styr, bord Siden til Vore Fiender, men der var ikke flere end 7 til 8 Kanoner paa Skibe, de kunde vare i Stand til at bjde Fiendens Pidsen, Og disse vare omtrentligt ude en Skud til Stand, efterdi de vi allerne vare stærk Eilede saavel Svage og Folke, men endog forsynede med saa Canoner. Vi havde dog ikke saa lidet Aarn for Vore Skibe, efterdi de laae inde i Havnen hvor den var paa det trangeste og smaleste, at Vi neppe kunde stille dem i Orden, uden med de Engelskes Nytaarsk, hvor Vi dog, agtet alle de Vanskeligheder Vi vare bestedte i, alligevel Vore Fiender

A°-1665. 11 Aug:

„ Flagge vaje og lode Os billige Ære med Trommer og Trompeter, paa det Vi kunde la„ re de Engelske mærke at Vi vare vrsolese„ nde til at Wage Os tapper og retskaf„ fne.

Men efter mine Tanker vare dog de Forvovne Engelendere ikke dri Sige nok i, Thi de havde Skade i beggjendtelsen med Ild, Jern Krud og Lod, ei allene Fiendt for„ drevet Vores Retour „ Skibe, men endog mange andre Coffardie „ Skibe, uaar de ikke kunde benaandt deres Ritser, Baader, Skuder og andre smaae Fartöier med et til Troelig Overvundt Mandskab, og derved ude en Skrie gjordt Anfald, af„ hvilket Vore Nutantöier og Skibet Os ud af Havnen; thi paa saadan Maade havde ingen af Os vært mogtige til at gjöre dem vedbörlig Modstand, efterdi ingen dem vedbörlig Modstand, efterdi ingen havde gjordt sig den ringeste Tanke og For„ modning om Fiendens Anfald og Anfald, og alt kan ikke vare derved til at gjöre nogen

A°. 1665. ii Aug:

Mod Stand, hvorfore Vi vi Hellre vare i vor, gne ved Slagsordre; ja, vore Føjede den, Stalter til Trefningen, gik i Bryderelsen lang, sønt ned for sig; Thi de Klogste av Vore Fiibefoel vare nødte i Land, uden at kom, de paa andet ved at giøre sig Fiistige ned Vin og Øl som stoy vne i Hovederne.

Imidlertid lod den Borgerlyke Commen, dant; paa idelig Anskyning av Vores Ad, miral Bitter, giøre Allarm saavel ved Klokker som Trommer udi den gandske Stad: Ligeledes lod han og paa alle Ste, der skiellig stedse kundgiøre, at alle og enhver av de sig her i Byen opholdende Hollandske Fiibefolk, ufortøvet skiellig forføjde sig til Fiibene under Livsstraf og under fortabelse av deres forlovede Maanedspenge. Ligeledes maatte og alle Bergens Borgere samler under Gevær, paa det de ved deres Tilsigelse kun, de baptiseres Staden.

Det er umueligt at beskrive den Frygt

A°. 1665. ii Aug:

og Forvirrelse saa man bemerkede hos de Ste, der udi Bergen, da de paa den ene Side saa, farede de Engelskes Krafter, og paa den an, den Side betragtede Vores skiette Om stendig, heder, i hvilke Vi ikke vare i stand til ved, borlig Forsvar: Hvorfor og, saa som i Over, vejelse den maadelige Oplagsmed som var ved Skibet og Mandskabet for denne Ubefa, stede Stad udi Hvilken vi allerede befand, de os maatte Vore Fiigtskibe som ved Vores Fordeemde Fauener Kunde Udrette alt det som vilde falde sig imod dem; Ja, da Indbyggerne førte den usedvanlige Al, larm med Klokker og Trommer, vendte de øjne hvor de skiulle Formode sig: Dette skulde dennem Allarm var saa meget mere, de Forgaaende, eftersi ingen av den Fiendtlige Flaade havde opdaget saadant; Imod den alle Krambodder Fiendtlige; Man, ge af de Fiigtende Borgere grebe og til Gevær, imedens at de Nødvendige og for Fiigt Fiendtlige vare i Arbeide ved

Aº 1665. 11 Aug:

at bringe deres Skuedeir, Seil og Anger: bort sagt, Kister og Kofferter blev skiedt med det beste bevegelige Gods, imidle dr om Aftenen toge Flugten uden for Staden, saa at Staden blev ligsom giørt de Engelske tie Fiir: Dem som havde deres Pinde Huse, lo, de sig Iøre med sagt forskrekkeligt Skrig at en Storm derover maatte bevoxe, skiønt ikke var at ænder over.

Imidlertid havde Vi medtaget saa Folk paa Skibene: Dog Skib den opgaaende Sol, var dog av alle værst forsynt, efterdi Vi havde bragt alle Deres Canoner derfra i Skibet, paa det Vi kunde lette Forskibet for at stoppe den Lekkr som Vi der havde forvænnet, og altsaa vare Vi ikkeygnede til at giøre nogen Modstand: Forvidden dette var og Deres øvrige Skibsfolk i Land, derfor maatte de som var tilbage i Skibet arbeide paa at bringe alting udi bedre Tilstand: Vi bragte Dem over Skiøl tie Lande, iblandt og saa var 2 Galeer

Aº 1665. 11 Aug:

Canaller, og tilsammen 24 Canoner som alle vare av det Grove Skiøl giorde Vi fra Batavia havde bragt med Os. Derefter kastede Vi og fra Os Ladet og Kister som vare Os inegen, for at saa saa ergert vilde Nogen paa dølget, giorde og saa de øvrige Skibene giorde: Og at giøre av dem bragte saa mange Skiøl tie Lande som de kunde anbringe lange Veien imod Syden; I det øvrige blev Skibene efterladte nærværende Krigsfolk saaledes indrettede at man kunde vove en Tilsetning. Efterhaanden kom og de i Land værende Matroser og Soldater tilbage, og begyndte endog saadan Skiel og Iver at legge Haand paa Gienreisningen med, at Vi medtog imod Aftenen blev ferdig, og lovede i det beste Haab, omendskiønt Vi besandt Os udi en sett Tilstand.

Hvorpaa som Deres Tapper Admiral paa at giøre tie Tilsetning ferdigliggende

A: 1665. ii Aug:

Skib for at opcommandere dem: Og skedt nu Da-
er skawne for Skibsfolket i almindelighed
sam og for Capitainerne i sønderlehed; Og
da dette var skeet, lod Han det øverige
Mandskab sam var paa de andre Skib
derbo gaar over paa Retour Skibene, og
drabe tie Officerer for at forstærke Besæt-
ningen. Saa Mange tapper Borgere
kom Os og til Hielp for at giøre de Engel-
ske Modstand saavel av Officerer sam
Mandskaben.

Vores største Skiøtt var for de Fiendt-
lige Brænder, men Vinden var Os dog
meden ester Dusk og blæste ved av Nat-
ten. Vi havde altsaa giordt Os fordiget
at Segle ratskaffen, naar Vi skulle bli-
ve angreben.

Imidlertid var de Engelske meden i
Verbuide med at sette sig i Slagordenen
og giøre deres Fedretning saaledes at det
ikke skulle skiøle dem at bemøste Os:

A: 1665. ii Aug:

Da laae Os saa nær at Vi nøye kunde
see alt Krad de giorde, ja saa nær at man
nesten kunde rolle Kiendere med en Ste-
ne: Efter all Forrædering giorde de dem
visse Forrigning at erobre Os ude for
Byen Angreb, eller i det mindste skiøde
Os i Grund; Ja, det er ynkeligt at be-
skrive deres Overmodige raadsel av de En-
gelske Soldater og Matroser begiærende
Os: Endel av dem gik i Land og løb
omkring udi den forvirrede Bergenes
Byr saa at Vertshuus i alt Andet for at
drive Spot med Os! De kaldte Os for
Vorrehuller, Skielmer, Hunde, Duer
og Oste Kræmmer; Men Formod kaldte
gemeenlig for at Skald: Vi lode dem
ikke mere mene og Forgaae, men
skaffede derved tillige den store Mod
og Haab om den høyeste Hielp.

Da Natten faldt ind, holdt Vi god
Vagt, men de sam havde vanet i Land

A:1665. 11 Aug: og Dukket forunagt, lagde sig tie at Dør; de øvrige Fodt som meldt er, gor Vagt, paa at de ikke ufornoedentlig skulle Overfaldes; Men Natten blef dog tilrude, bragt udi vorligged.

12 Aug: Oppe paa Morgenen Fremstil, de sig Onsdagen den 12 Augusti forend de atter paa Fiorden for Byen med Seyl og aarer bemoede sig ind at giøre alle nyfalter tie Inwoeningen: Og paaleder at begiøre tillating at deres Seyg ikke maatte skie. Hvilken for deres Vice Admiral med en Wilbrenau, at Skibe som skulle det være Seyg, un, der Trompetens Lyd og under Canoners Løsning tie Land, og gik tie Hr Commen, danten og de øvrige Krigs Officiers, og opfodrede udi sin Kongs Navn alle Ost, indiske Skibe, med det Første:

" At Jan vilde giøre Commendanten
" den Falder Ære af Bijbet, saa fremt

A:1665. 12 Aug:

" Jan ikke vilde beundgye sig i Fagren,
" hvorfor Jan skjønde dette, at Jan
" tilmeldig kunde erobre Os, men det
" var ikke Jans Forsæt paa nogen
" Maade at tilskjøge Staden nogen Ska,
" de.

Men fik tie Svar:

" At de aldeles ikke ville vere sine
" Allierede imod de Nederlandske,
" de som deres Venner og Allierede,
" skiek paa redelig Vis, at allene
" vare komne tie dem i nogen mindog
" de laget under Protection. De
" sender sig derfor skyldig og forbindne
" at staae dem bi udi deres Nød
" og redelig beskiermen dem. De vilde
" fuldt ikke paa nogen Maade tiestede,
" de at Staden og Fæsterne skulle for,
" uforligen eller Violeres: Og Staden
" tilligemed Fæsterne skal aabne sine
" alle Fortrolige Venskabs forvanter)

Aº 1665. 12 Aug:

" Men de forsto sin ville begynde
" nogen Uleilighed, det maatte vere Hu,
" galeader eller Medvederere, imod
" saadanne ville de forklare sig selv
" fiender.

Herpaa drog vice Admiralen skal
gaa sagt:

" At gaa ad dette ingstat og alligevel
" ville forbrende vores Retour Flode:
" Og erklærede ingen der var i stand
" til at forhindre gaa udi deres Hør,
" sat; Thi da gaa med sin mægtige
" Flode kunde tvindertvinge Alting, saa
" ville gaa faller ikke spørge nogen
" derom.

Men da nogle Danske Herrer faldt gaa
ind i Talen med vorbørlig Hør Tillidse
derimod, fandt gaa omsider gimat bedre
Hjeb og sagt:

" At gaa ville bie saa længe indtil

Aº 1665. 12 Aug:

" Vi med vore Skibe vare komne ned i
" Vand, og imidlertid kunde vare for
" en Forsigtighed for sig og sine
" Fall.

Herpaa drog Vice Admiralen bort, da de
danske Herrer lod salutere for gaa med
nogle Skud, men gaa for dog ikke ligge tie
sine Skibe, men nemmede sig tie Or: Og
paa det gaa der ingjerne kunde bedrages alle
ting, for gaa Or forbie; Skib for Skib.

Vi gav gaa 3 Orapskud, og lod herpaa to
re Trompeter blose Melodien av den Vise:
Wilhelmus von Nassau, for at lade vore
at Vi vare ufortagte for de Engelskes
Hermod. De talede Or sware herpaa: fra
vore Skibe skarne ned vore Grove Skyt
sen med at vore Trommere og blose i
Trompeter.

Paa samme sin Vice Admiralen var kom
men Ombord, saae man de Engelske

A:1665. 12 Aug:

giør sig fordige: Lov, og derpaa skaar Admiral;
Smidbertid som bemeldte Vice Admiral fra
Skibet for at indpramme sin Underfø,
rende at gøre Mod, og gav dem Haab, om et
rigt Bytte. Nu merkede Vi at det ikke
vor gjalde Os; derfor gjorde Vi os kort Vore,
og stillede Os samtlig udi den anbefalede
Orden: Om Morgenen gik vel Solen klar
op, men siden blev den efterhaanden Over,
skyet, hvorpaa fulgte en Storm; Og
Vinden blæste efter Vores Ønske ud om
Havnen, saaledes gav Os et godt Haab om
Byen.

Omtrent Klokken 6 om Morgenen tog den,
ne haarde Tordenvey sin begyndelse paa Sø,
ynden Maade: Efterat Ilden havde gi,
vet sig til Nedgrebet, blev alt vores Gods,
og Skyts med megen Jammer opbrendt paa
Os, at Himmel og Jord lignede Helvede
og Vestuv derved; Ilden efter Vores Komme,
nen blev der opbrendt over 400 Huusvæ

A:1665. 12 Aug:

ren skuttelig være Ladt med Krudt og Kug,
ler hvilke sløj ind udi Vore Skibe saa
forskrekkelig at alting knagede og bragede,
ja Mandet selv blev kiøre baade og sy,
ge, Og dog alligevel fik Vi vie Vores
Forandring ellers paa Vandet; Thi vidste det,
te brendende Krudt falt der ellers paa
vort Skib 2 Mand.

Da Vi nu havde udholdt den første
Furie, lagde Vi adskillige ikke Mærke, som
de Engelske maatte have endbildet sig,
men gav tvertimod med alle vore Kano,
ner paa de Engelske igjenne, og det skede,
des at Himmel og Jord atter rystede.

Nogle Haarde Vi gjorde dennem Salve
da var saasnart Vi den Ilden paa nyt
igjenne færdig, saa at Vi anda skulde sinaa,
den paa saadan forskrekkelig Maade som
nogen Tid er skeed udi et Øre Øieblik: Sin,
dene Kugler og Kugler susede os hyssig om
Ørene, og dog alligevel agtede Vi det lidet

A:1665. 12 Aug:

nnn skiød sostig paa Kirunen eigenn; Og da ingen blev vun nogen nogen skjedig, at opstod derav et saa blodigt Slag, som nogen Tid er skeed paa Vönn.

Men Vi kunde ikke nok dem forundre Os over, at de Danske i Stedet for den bekiendte Gierlo, lod Vaje en Gvid Krudsaur fra Skottet og holdt sig stille; men lod Os dagte med hinanden, hvorfor Vi saa, lov ikke indbildte Os andet end at de Danske havde solgt Os, men siden end, skjønte Commendanten sig at han ikke havde udstafferet den gvide Saur av andren Marsag, end allene derved at forsmaae de Engelske at holde inde med videre Kiendtlighed; Men ingen av begge Parter agtede skaadet, Vi de skiød ihopsörlig paa hinanden skaldes at alting stod i Ro og Stamm: Og da Vi endeel havde Vinden efter Dybet, saa

A:1665. 12 Aug:

betog Rögen av vore Canoner gandske og aldeles Vdsigten for vore Kiender, saa at vore sterke Kugler skjöd over Os som og ind vdi Staden hvor de gjorde Kruelig Skade, saasom paa Kiöpsrum saa paa Fed-björgene, av hvilke sidste nogle blev dræbte. Vi derimod saa brendte Lör ned paa Jorde Eng paa Kirunen, kunde see Mangden av vore Kolt skudt; Vi Vi saa, de nedeel Canoner av 46, 36, 30 og 24 Pundinger, hvorved Vi bekiendte dem stor Skade, men de blev Os og alliz-vel ved vore Canoner intet skjedig Kont; dette var ikke nogen Trosning skaldes saa de i almindelighed pleyer vore til Vord, men nogot ovver et Vnnaturligt Mord. Ja den gandske Vtud Bergen stod i Kold Flamme, liig saa den dem gierde vorret i Holmen. Vi merkede efterhaanden at de Engelske

A. 1665. 12 Aug:

tabte Modet, men Vi sattede dennem ud, ...r og mere Hjerte, saa at Vi begyndte, uden Hielp fra Land at kiende forfølge og udfore dem Seigning.

Men efterat Vi nu stor Deel havde vendt indbegravden udi Bay med Fiender, blev Commendanten endelig av de i Blok, tet vendte Nabo-Landere ovenpaa og begyndte til at hielpe Os fremdeles: Der paa blev den hvide Overflag nedtagat og dennem opsiidset det røde Blodflagg, og strax spillede man av Kobberingen med det grove Skyt paa de Engelske, hvorover vi Vi blev dennerlig bedrøvede: dog allikevel stode ikke nu saa hastig Mod, stund som Nøden udfordrede, efterdi det kiende dem paa adskillige Nødvendigheder, hvorfore Vi med vore Skibe maatte giøre det beste, ligesom Vi og blev vaare og vorre beskiedne og skiød hastig paa Fienden, da Vii dennem

A. 1665. 12 Aug:

ikke blev saa stærke besvarede som tilforne. Dennem, de Engelske som nedenfor i Morgen Timen pralede saa forskrekkelig og nesten saa mange Øyne til Hovedet, forfaldt nu i Angst og Nød, og blev mange av dem skudte, men over Alt lod Gud sin besynderlige og forunderlige Forsyn, Imidlertid gav Vi stedse Skyr paa dem, dem, men de tilsøyede Os nu ringere Skade efterdi de vare brugte udi en fiæld, kommen Norden.

Udi fiæld 3 Timer havde Vi seylet, indtil de Engelske omsider blev gandske udmattede og deres Skibe opfyldte med Vånd og Baarne, hvorover de tilsammenrøbt, ligh begav sig paa Flugt, paa det de sikkert, for vore Kuler, deres ødelagte Skibe vore Grover og Skiødt; Ja de flygtede end saadan Fart fra Landen at de ankrede, under vore Batterier og lode deres Baade, som ligger efter sig paa Grunden: Vi

A:1665. 12 Aug:

Trebrædr nu regalest Baad, 2 Skiøper og Log 3 Soldater vie Vaugr. Nogle af vore Skiø, br lagde sig paa den nye Side at de ikke skulle sjunke ifrønde de Over og Under var bleven meget beskadiget av Vore Kug, kler: Neder forvirrede sig Kaalder i Hin, anden at de ned nu ikke vare meere beskadi, get; Fremfor rundt kom dette at Vi med Vore Kugler gav dem nu Tilskatz; Man sine Siedre var dem meget Kjærtig udi Slugten, forglade de videre fort indtil de kom en Fiendtlig Mile fra Staden, hvor de ude nu beskadiget Tilstand lode deres Anker falde.

Efterat Vi nu i Slugten havde gi, met dem en god Salve, holdt Vi op med videre Skiden da Vi ikke kunde nytte dem, og det ikke var vandrligt at forfølge dem med vore Lostbar Skibe. Paa vore Skibe sine var Postene imod Fienden, havde Vi ikke meere end

A:1665. 12 Aug:

omtrent 30 Mand og 70 Canoner. Vi vare ikke stærke paa disse Skibe, derfor gik mange Kugler og Kugler igiennem uden at giøre stor Skade; men Skibene vare dog overmaade beskadigede saasom paa Master, Stænger, Tauverk sine og paa selve Skibe der vare igiennemborede.

Den tapre Skiper Ridth Maximilian sine fra Lisabon her var ankommen og havde vovget sig tapper og vandrlig, havde og lagt mange Skade paa sit Skib, saade, der at det var fredig at sjunke: Nogle meerkwendigt var det; at Kuglen under Indskrivningen var meget dunkel og opskjelt med Overrgn; men derefter begyndte Solen at skinne ligesine den Morgenen, ret ligesom Himmelen selv havde nu Lyst for dem de Christne, nes blodige og elendige Skrig, Trop, ning.

Vore Døde, hvoriblandt var Kiøbmand Peter von Sandfliet, blev

Aº 1665. 12 Aug:

vnd börlig begraven, og de Saarede, alle som
vare bragte i Staden. De Sangere
saavel som andre, ja de regelrette Krigs
mænd, at vi formeener Christe: ikj
mindre at det var vnder Engr Grev af
Sandwich: tilligemed 4 die 5 Capitainer
og 500 saavel Officiers som Soldater og
Matroser vare faldne: de Saarede blev
og vdj mange die 100 Dele bestadigede:
Vore Skibe vare og store Dele beskadigede:
3 die 4 vare sjunkne, men dette er dog
siden bergenden tilbragt; thi de beste
vdj gandt Skibe blev, skiönt med store
Möje Conserverede, men de vare dog
skuldrede siönden, at de ikke kunde
sejle langt: de Sarde og mange Døde,
skiönt de die störste Dele maatte be-
störe vd i Søen, men den paafölgende
Nat brugte de de övrige die Land,
og begrov deres Døde vdi en Store
Gaarst og Dale skiönde dem imellem

Aº 1665. 13 Aug:

Klipperne, hvoraf mange blev sönder reven,
at de nogle Skibe vare borte.

Hiemme var en allerg vaand efter
Vore Post. Nogle følgende Dage efter
Troefningen, fik den Borgemeste Coenen,
samt fra den Engelske Vice Admiral
en Skrivelse om deres indhold:

" at Jan ikke noksom kunde forundre
" sig over den sindelige Begiæring
" som blev vdvist imod Jam, da de
" ingensteder var vidende at beskylde
" Byens ved sine Indbyggeres nogen
" Ondt, men ville ikkun angribe
" og erobre Retour Skibene som var
" deres Fiender beskrevne: Jan
" maatte derover höilig beklage sig,
" at de var beskyldt saa store Skade
" av de Danske, hvorfore Jan dorde
" holde sig efter kort eller lang Tid
" at kunne dette paa Bergen og deres
" Indbyggere, da Jan havde i sinde

A°-1665. 13 Aug:

" inden kort Tid at komme tilbage
" med en langt større Magt, . . de
" dumpte sig Troes, for at angribe de
" Underlandske Skibe.

Dette Brev blev strax tilbørlig besvaret, med Forsikring " at ifald de kom tilbage vilde man modtage dem skarpere.

Herpaa retirerede de Engelske sig efter Saanden og seilede Galvandet Meer længere bort, hvor de lod deres Skibe falde for at forbedre deres Baadsgods Skibe. Herr Admiral sendte imidlertid en Galliot med Brev, for at bekiendtgiøre Prinz Herr Prinzen udi Holland for det Ostindiske Compagnie.

NB Dette Brev findes hos Schultzen, men da det ikke alfattes der, vil min Forsigt udi oversæ

A°-1665. 13 Aug:

mod Paulding, som jeg allerede deres Bedragerie forbegrundede:

" Hr General von Ahlefelt og Hr Com-
" mendant von Cicignon, som fragte
" de i Beredskab at forkomme all
" Uordentlighed og fraraadede de Engelske
" fra deres Forvegenhed, saadt sig over,
" saa de tapper.

Herr Admiral skrev og at saadanne Brev, hvorudi Jan forlangede at Jan maatte blive tilsendt alle forrodere Prinz Maurits, Sønner, eftersi man endnu dagelig stod i Frygt for, at de Engelske vilde komme tilbage med en større Magt. Imidlertid, til forbygdes Fortrolighedens dagelig imellem den Bergenske Magistrat og Herr Admiral, og tilsagde de Jan alle mulig Hielp og Bistand saame til Lands som til Vands. Det blev og be-
seiret at vi allerede Skibet med nedog

Aº 1665 13 Aug:

Vandforen skulde skulle forbedres og for-
storres, at Fienden ei saa let skulle be-
mægtige sig dem, ifald han ville angribe
dem. Vi resolverede og endnu Gang
at sætte Vore beskadigede Skibe i Stand
til en ny Prøvelse, hvorfor man og
med alvorlighed lagde Hænd paa Verket.

30 Canoner som man paa Skibene
kunde undvære, bragte man til Lands
for derved at besætte Slottet og Stad-
sen. Alle vendt omkring borede
Bønder, blev ufortrødent tilkaldede
for at arbeide paa Vandforen, og alle,
der til Fæstningsverker for at bringe dem
desbedre i vedbørlig Stand; Ja,
Indbyggerne selv med deres Tienere og
Børn arbeidede ogsaa derpaa.

Imod Vi ansøgt, da opsøgte Vi vore
Fienders forladte Anbrer og bekom deraf
24. Vi erfoldte og tilvisse fra Holland
at Vores Krigs Flode var færdig at løbe

Aº 1665. 14 Aug:

i Søen for at anfalde alle vore Skibe
fra Bergen.

Torsdagen den 14 Augusti salligholdte Ind-
byggerne i Bergen en Takkefest og Bøn-
dag. Man gjorde og efter Anmodning en
Liigprocession efter den Engelske Kirkes Maa-
de over den anden Søbunden Sandfleet
udi en af Staders Kirker.

Søndagen den 16 Augusti holdte Vi 16 Aug:
paa Retour „Skibene en Tak" og Bønedag.

Imod Middag sendte de Engelske endnu
et Brev til den øverste Commendant af
denne Indhold:

„ At de Engelske ansøgte Commendan-
„ den, at omendskiønt en Storre
„ Krigsmagt var forhanden, saa vog
„ allernaadigst vilde tillade dem med 3 eller
„ 4 Skibe at komme paa Bergens Rhed
„ for at opsøge deres afkappede Anbrer,
„ og for at faae nogen Vidergvegelse

A:1665 17 Aug:

" og Legemidler for deres Baarnd.

Men denne Undsigning blev dem snart afsca-
ret, ettersi de saa Volden og Umuelig for-
de angrebt Staden; Dette fortrød de
Engelske, og derfor den 17 Augusti atter ind-
sendte til Commendanten et Brev af sa-
dan indhold:

" At de ville komme tilbage igien med
" en større Magt, og rette bort dag
" den Hollandske Retour " Skeer i Trods
" for dem, eller i det mindste skille
" Bergen i Brand.

Hvorpaa de fik saadant Svar:

" At de kun kunde komme med deres
" svage Formagt, ettersi de vare resol-
" verede at modtage dem saaledes
" at de ikke skulle komme dem for,
" for dig Gang.

Imidlertid da dette Svar blev afsendigat
til de Engelske, giorde Vi Os saa megat

A:1665. 17 Aug:

svarrer fordig til en ny Trosning, ettersi
Vi fore stillede Os, at de Engelske ikke
efter deres Fornødige Natur kunde fordøye
saadant Svar. Vi lagde Os strax med
Vores bevæbnede Skibe udi skibtale av en
halv Maan paa det Sted hvor Havnen var
paa det bredeste; Imidlertid gik der,
bredt paa Landet ligeledes ivrig for sig,
for at hindre og afvende alle Fiendtlige
anfald: Borgerne for Havnen blev og
forbedret med store Fremlouker, paa
det Fienden ikke skulde kunde anbringe
sine Vaaben, for hvilke Vi mest frygte;
de Os, da saadant med en Nordlig Vind
gandske høylig kunde skee.

Hvad Os angik, da bragte Vi alle
de Kister og Kasser fra Skibene i Land
som kunde vere Os i Veyen, paa det
Vi kunde have den mygat bedre Rum.

Saaledes oppebirde Vi med godt Mod

Ao 1665. 25 Aug:

vore Fiender imidlertid den 22 Augusti, da
de erfarede vore Fortrod og Anrist.
Lyktet gik at de skulle vore sögerne
til Fegrland for at forsyne sig med Los,
nødvendige og krigsfornödenheder; Imid,
lertid vare og alle anstalter paa Landet
bragte i vedbörlig Stand til alle forefa,
dende Forfald. Imen Tidende om de
fegelskes Fortrod foraarsagede nu stor
Glede i Staden, men det varede ikke læn,
ge; thi strax derpaa blev der udspredt
det Lygte at nu stor Mengde engelske
Skib havde ladet sig see for de Norske
Kyster, hvilket foraarsagede nu ny Uvis,
hed i Staden, men den paafølgende
Dag fik man atter Tidende at dis Ba
Skib vare borte.

Den 25 Augusti vare alle de Bergen,
ske Standser til Forsvar fardige, saaledes

Ao 1665. 25 30 Aug:

at de vare istand til at imodstaae Fien,
den.

Den 27 Augusti fik Bi den Efterretning at vore Formandskab havde forladt de Norske Kyster og var i Begreb med at komme hid, hvilket foraarsagede nu indvortes Glede for Vore Admiral, hvor, for han indtog Staden saavel den Bergen, ske Commendant som Magistrat til sig udi Admiral Skibet, hvor de Fre, lig blev Tractterede, og under Canonens Lösning og Trompeternes Lyd holdte sig Lystige. Og i Sandhed gave saavel Commendanten som andre Bergenske Herrer, gandske veritlig Vidnisbyrd vores Velbevaagenhed imod Os.

Den 30 Augusti ankom 9 Skib af den Hollandske Orlogs Flode, og kastede Ankeret paa Bergens Rhed, saluterende Fæstningen med Skud saavel Kronen

A°1665. 3 Septbr

og Troupetter, saa Vi blev Gruer Os til den Hollandske Flode der skeer Convoyere Os til Fædrenelandet.

Den 3 September syglede Vi fra Bergen og Saluterede Festningen, som og paa vederlig Maade svarede Os; Og ligesom Vi med Glæde vare kommen, saa skiedte Vi og ad som Brødre.

Daavidt Walter Schultzens Beskrivelse om denne Reise, gaar ligefrem. Jeg har ikkun ved, dragt det som vedkom hans Ære, og hans Gunst ved vore, mange Samlinger, men det som sjøtro Vandkommende for skam

har jeg gaaet forbie: Dersom maae jeg dog erindre, at der intet av det Væsentlige og det som egentlig angaar Byen, er vorden udeladt.

Bergen
den 30. Augusti
A°1774.

Meyer

Cancellieraad og Borgemester Meijers

Betragtninger

over

Den Engelske Flodes Anfald

paa

Bergen m: v:

udi Aaret 1665.

Forfattet den 6 October 1774.

#

# #

#

E

For nogle Aar siden gav jeg min vidt
Hör Herre, som jeg mind skuldsat har
baade min Creaturs Velgjerder, det Löf,
, te, at jeg ei allene ville skuele det som
förde sig den Vildrageligsted, om den Engel,
, ske Skodes Anfald paa Bergen m: v: nöi
aaret 1665, men endog forsatte mine Be,
, tragtninger derover. Sammedelst ad,
, skillige Mellemtimer saabde Sorrat,
, ninger har jeg i nogen Tid varet hindret
fra at forretage mig det, men nu, da
der omsider haver varet nogen Mellem stun,

der dette, saa jeg skulde skrive og jeg saa, skiltes her saaledes sammen; Og da det nu ikke kan undgaaes mine Betragtninger der, over, vil jeg for at følge en vis Orden, indtele disse Betragtninger udi tvende, de Undersøgelser nemlig: 1. hvorvel en gyldig Tributtvang Misbrug og urigtig, og Afpresning om skienen Veldragelig; Gud. Og for det 2: de Norskes Tapperhed og fornemlige Troskab ikkun synes at være Hollandske Opdigtelser og Forsvar.

Første Undersøgelse

Hvorvidt nogen sidrne skyldig Tribut, Misbrug og urigtig At, Afpresning om Ingrebet paa Bergen Ao. 1665.

Det [illegible] andre Læsere

Kunde have skrevet saadanne som de have giordt, om et Forbrud eller en Tractat som den dydige, retskaffne og fortræffelige Kong Friderich den Tredie til Dannemark og Norge, skulle have indgaaet med Kong Carl den Andden, om at bemeldte Sig alle Holland, og Skibe udi sine Havne m: v: Og at disse paa saadan Maade kunde have udtrykket sig som de have giordt, det er nogt som man Forlanger hos retskaffne og dydige Kunder at søge, men at Sir Hue, me giør sig dreyelig Umage og opdager det samme, er saa vanskelig at man ikke, de kunde forundre sig.

Jeg vil anføre hvad han omtaler ibrem ester den tyske Oversættelse af Geschichte von Grosbritanien zweiter Band der das gemeine Wesen und die Regierungen Carls 2. und Jacobs 2, enthält, aus den Englischen des David Hume &c: Breslau und Leipzig 1763. Trykt forestaaer Sag: 160 og 161,

følgende Ting forklarende vil anføre:

" /: Ao 1665:/ Anbefandtes nu ikke, at sig
" der König von Dännemark, dem
" Brevil under den brittiske Commando
" nicht muste bij tasse. Die Folge
" der sie spielte war höchst ärgerlich.
" lich. Er machte mit Carlo den
" Vertrag sich aller Holländischer Schiff,
" se in seinen Häven zu bemächtigen,
" gen, und der Leute mit den Engel-
" ländern zu theilen wenn sie ihre
" darin brüderschaft wollten. Den
" seinen Rath zu wegen Boren, ladete
" er alle Holländische Schiffe ein, in
" seinen Häven Schutz zu suchen; und
" der Ostindische Flotte wer dem,
" nach mit reicher Ladung zu Ber,
" gen einlaufen. Sandwich
" der itzt die Englische Flotte Com,
" mendirte /: der Herzog hatte sich an
" Land begeben :/ fandte den Letzten

" Thomas Tidiman mit einem Schwa,
" der ab, ihn sie anzugreifen, aber
" der Englische Admiral, so tapfer er
" sich auch hielt, wurde seiner ab,
" sicht, nicht wieder weil der König von
" Dännemark zu lange säumte dem
" Commendanten Befehle zu ertheil,
" len, oder was glaublicher ist, weil
" seiner Engländer der ganze Beute
" allein haben wollte. Der Dä,
" nische Commendant feuerte auf ihne,
" und da die Holländer seit gewon,
" nen hatten sich zu wehr stärken, so
" thaten sie einen tapferen Widder,
" stand.

Her nu at vise Eingver skavidt murligt
er ved sin felder og rette Dannemonge,
vil jeg gaar noget tilbage ved Veiden,
og med dets Erklarering om det sam
fortiel han fortsætte; I den fremsende

forbommer først regret then Kiøbmænd vil
de Kiøbstæder den Kong Friderich skjænkt
tie Stadens Forsvar, og Overlodne den ved
Rescriptet av 26 Februarii 1653 gaven der-
ordnet, at de Contorpte ligesaavel skulle
vere pligtige at lade sig bruge, som Bor-
gerskabet, ifald noget Angreb skeer her;
Og for at bruge dette, vil jeg her ind-
rykke den derom regangen Kongelige
Befaling, der er av saadan Indhold:

" F3. Vor Gunst tilforn. Efterdem
" du undervorigst haver vorret bygd,
" endog at vide Overlodne det med
" de Contorpter, om noget Fiendtligt
" paakom, skulle forholdes; Paa,
" efterdi de udi Krigstider nyder udi
" Byen frie Handel, Vandel og Kiøb-
" mandskab, agtes billigt, at de
" tie Byens Forsvar, Defension og
" Forsikring, om de av nogen negrii,
" der, sig lader bruge, ligesaavel som

" andre der Borgerskabet, efterdi de selv
" saa gjælder deres interesserede.

Den 29 Julii samme aar 1653, nogen Tid
derefter kom et Rescript, hvorudi Kong
Major sidder den Foranstaltning, at
Bergen som et Neutral Sted skulle nyde
de der indkomne Skibe i Forsvar, ifald
nogen de Engelske eller andre Capere skue,
de ville angribe dem; Hvilket er saa
lydende:

" F3. Vor Gunst tilforn. Vi bede
" dig og Naadigst ville, at den som nogle
" Skibe der i Havnen for Bergen ankom-
" mer, vere sig Engelske eller andre Ca-
" pere som ville ligge eller ankaste
" nogle av Skibene som der for Byen
" ligger eller sig der refererer; Da
" forvar du dem derimod at gjøre
" er som dig mest muerligt er, og

" Skibene som der ligger, forsvarer.
" Skeet paa vort Slot Kiøbenhavn
" den 29 Julii 1653.

Anno Aarat 1664 finder jeg, at der ved gjøre
" mere er blevet talt paa Pladsen be-
" fæstes og at sette stumme udi forneevnte
Defensions Stand; Hvi da den brøndene
" eige Obriste von Ciecignon selv var anbe-
" rett, tog han vi allerede det mangfoldt
" udi Øyesyn, men indsendte og til hans
" gode sit Forslag, paa hvad Maade han
" meente at det best kunde iverksat
" kres; Hvorpaa Hans Majestæt den
28. October 1664, Resolverede følgende,
" de:

" Ad 3: Vi tiltroer Eder herved forfølgen,
" de Herr Obriste Lieutenant Johan
" Caspar von Ciecignons underdanigst
" indgivne Fornedne Memoriales: den

" Fæste paa hvorledes Bergens Øyer og
" Slot kunde Fortificeres, og den ene,
" den om Artilleriet Pauser skeer;
" Thi er Vores Naadigste Villie at
" I gjør den Anstalt og med Eide
" Anordninger og Forskrifter de dertil
" forneedne Midler, hvormed Stumme
" Propositioner paa det best kunde
" iverksettes.

Hvilken Stumme nær er denne brave Mand
blevne bekiendt tie Commendant paa
Slottet og underliggende og tilgiørende
Forstningsverker: Hvorfor tilligt blev
anordnet en ny Forstning med vis
" dere, hvilket nedenfor skal skee an-
" førde Kongelige Befaling dateret 21.
December Anno 1664.

" Ad 3: Efterdi Vor Herr Obriste Lieute-
" nant over det Bergenhuusiske

" Argumenter Johan Caspar von Ceciq
" non til Commendant over Vores
" Slot til Bergen, og svar de for
" Byen til dro vores Allerhøjd anlag,
" de og herefter anleggende Werker,
" Naadigst Herr Constituerer
" og Forordner derfor en nisb Gvar-
" nison efter Vores Her indsett,
" under Copie af den til Os stedlig
" General Claus von Ahlefelt der,
" om afgangen Befaling; Da
" er Hvervad Vores allernaadigste
" Villie og Befaling at I Jam og
" Jans underhavende Wagtmester
" lader vogen Regimenter paa Vo-
" res Slot indkomme, paa det
" Jan sin bygmandlige Waaning
" der kunde Jam, og Vores meer-
" naadigste Ordinance om Slot,
" tets Forsvaring og Wagter, saa

" og dets Defension udi tilbørlig Exe-
" cution sætter; Og lader de Gamme
" nyde tilbørlig Vandgvarterne og Fri-
" Huusrum i Byen.

Under samme Dato avgik til General Ahlefelt, saadant Kongelig Reskript:

" Vi: Efter som Vi vil Vores Slots Ved
" Bergens mere Securitet naadigst
" Jamme for gord ansend, udi Vores
" der for liggende Slot og Fortresse
" som en Herre mere der skal gio-
" res, at legge en Guarnison der,
" staaende af 1 Commendant, 1 Wagt-
" mester, 1 Byreværter, 1 Artelier
" mester, 10 Constabler, 2 Tam-
" bours og 100 Gemene, saa skal
" og dertil udtages dygtig Mand,
" skal den skal nyde deres Ly-
" ves; derhos og saa af dets
" Bergenhusefter Regiment al ed,

" "venant / den Compagnierne ved / Fort
" "lic, 100 Grenerer taugte med 1 Capi,
" "tain, 1 Lieutenant, 1 Fendrik, 2 Ser,
" "geanter, 4 Corporaler, og 4 Gefreir,
" "ere vedcommenderes, / den under
" Herr Øbriste Lieutenant under det
" Bergenhusiske Regiment og un lic,
" "lige forordnede Commendant von
" Ciccignons Ordre der udi Befatzung
" skal vere, og altid fører Kiendsig
" "mar ved andre af samme Regi"
" "ment afløses.

Det denne Dag i de Tider er forfaren med sand kiendelig Nidkierhed og Fare / den for sere, det gaar den imellem Engeland og de Forenede Nederlande oprigte Krig anlangende vil, paa det Kong Friderich derved med vedhørlig Magt, Auctoritet og Eftertrykk, kunde beskiermer sin Neutralitet og Fold mod og Fornærmelse af de Fremmede Magters

Krigsfolk udi den respect / den de vore
gaar Veder, Søstrømmer, Strømme og Far,
" vandige, og for at protectere alle
den / den derudi voge vores Tilflugt, imod
alle deres Fienders Anfald og Overlast.
Det blev dog ikke ved de allerede skiedte
Anstalter allene, men det blev endog
ved Rescript av 20 Maji 1665 / anbefalet
og befalet, at Bergenske Borgerskabets
Compagnier med deres Armatur skulle
holde i god Parathed, paa det om
noget uformodentlig skulle paakomme,
de da kunde vere fordige til Stadens
Forsvar, hvilket endnu mere / den sees av
den derom udgiven Kongelige Rescript, der er
av denne Indhold:

" Vi Gienmed er Vores Naadigste Vilie,
" "lie og Befaling, at I udi Vis
" "se farlige Tider / den Stand, forsee,
" "rest det Engelske og Hollandske

// Krigsvæsen, holder Borgerskabs Com-
// pagnierne med deres Armature
// vel i god Stand, paa det naar
// noget ueformodentligt skulle paa-
// kiøbes, de da kunde være færdige
// til deres Defension, efter Deres
// vedkommende Generals Anordning at
// opføres og bruges.

Herved maae jeg erindre, at Lige-
vel Borgerskabet allerede udi Aaret 1646
var inddelet udi 8 Compagnier, saa
vare og de Contorske i deres Tider
inddelet udi 2 Compagnier, hvoraf de
der Boende til Sanct Maria eller Vor
Frue Kirke udgiorde 1, og de som Boende
til Mortenskirke udgiorde det andet.

Jeg finder ellers at Stadtholder Gyl,
i dennem Ordre dateret 26 Junii 1665,
at der skulle betales 1600 Rigsdaler til
Commendant von Cedigron for de gamle

Werker, Cattunier og andre slige Arbei-
der, udførte reparationer; saa at naar
dennem spørr at der skeer og iværksæt-
ter blevne lagt alvorlig Haand paa Ver-
ket, og at mange Villige er blevne fød-
ført. Derfornøden finder jeg i samme
Ordre at der skulle betales 3731 Rigs-
daler til den Bergenske Guarnisons
Underholdning m: v:

Naar nu dette i sin gode Gang,
mueligt befrygtes, da spørr an det Ger
forau imidler 29 Julii 1653 inddragen
Kongelige Rescripter, paa den mue Tid
hvor udiagtig Kong Friderich vilde
være og blive Neutral, og hvorledes
han ville have, at alle fremmede Sti-
be paa Hans Havne og Strømme skul-
le være vedbørlig Pas: Det ansa-
ger og paa den anden Side, skulle alvor-
lige undfalder Han Hands Kongl: paa
det Han med skaanegt Ferner kraft og

Magt kunde underskjette sin Neutralitet,
og alle og nogenn Vilkaarlighed, Vold og Troelse;
Thi der skulde intet som kunde tiene til
Rüse, sammenskrig og tilstrøbelige Midler
hvorved alle og nogen kunde holdes i ved
„börlig Respect og bevarer all Lyst og Lei-
„lighed til at forenderlige skarne Fordrag,
„gerne, som de Ville der vedtan søgte
for ind for Handelens skyld eller for at
nyde Exemtionerne og Vilkaarlighed imod
andre Kiender.

Vi ere for Øyen indvarpet de Konge-
„lige Forordninger ordlydende, er skrad at
dem kan sige at alle og nogen ska ingen
andre kan blive Overbrøist om dem
Dags nyeligen at Kong Friderich ni al-
„lene Frie Handler som en åpenbar og
fortrefflig Argument, men endog efter de
„standige og reserverlige Grundregler;
Paa at intet kan mere ugrundet

og urimeligt end den Tractat som Sir
David Hume paa andre Nemlemen Ere,
dit, saa urigtig haver beraabet at skeed
mere Beraabet imellem Kong Friderich
den Tredie og Kong Carl den Anden: om
at bemeldte sig alle Hollandske Skibe
udi alle Hans Havne, naar allene de Fi-
„endtlige dennem ville staae Hans bi.

Det som forgik ved den negteste Fe-
„de, den Holdsdanner begyndt paa Bergen, maa
tiene til Bevis nok for den retsindige
Kong Friderich imod de Engelske Hen-
„sigter og andre som blandt sine Hav skulde
dem: Naar man betragter de Be-
fore indvagen Kongelige Foranstaltninger,
„grev og Befalinger, da seyger det alt som
„dem tilsiger, som i en Rede: de sidste
grunder sig paa Befalingen av 29 Julii
1653, og de stemmer alle nöiagtig over-
„ens til at og det samme Maal og Øyr-
„merke, nemlig til at vedligeholder og Hand-

saar en fuldkommen Neutralitet. Den
sidste Procedure imellem Commendant von
Tidignon og de Engelske, baade for, i og
efter Angrebet, bestyrker og bekræfter dette
samme. Imod alle de for,
nævnte Forestillelser som Commendant
ter giorde; Og imod all Billighed, Na-
tur og Folkeret, vare de dog ikke no-
die at vove at angribe i en Neutral Ham-
at Violere Neutraliteten og alt hvad der ag,
tes helligt blandt andre Folk.

At de maatte have noget at bebrejde,
de saadant Forholdsregler med, det kun-
nede nogenlunde vove at undskylde,
naar det ikke stred paa andre Ho-
ning, end at de dertil vilde misbruge
en af de dydigste og retsindigste Kon-
gers Navn, er utilladeligt og forbry-
delig. Naar der giøres Sammen-
ligning imellem Kong Friderich den Ty-
die og Kong Carl den anden, falder for,
skiellene kiendelig i Øyne: Jngen for,

nøftig kan sette denne Tankemaade og Ca-
racter i Ligning med hinanden, uden den
Hvide og Graadt. Det siges Carl den ty-
ende var istand til at forudsige sig, uden
at efterlade nogen Følgner eller Billig,
heden, at Gold Friderich den Tredie for at
være sig saa standhaftig. De Ting af Carls
Gierninger som endog nogenlunde skal
forsvares eller undskyldes, maae komme
til Hielp ved en saadan Glands; men
ingen af Hr Fridericks behører saa,
dant, efterdi man ikke finder nogen
at undskylde dennem.

Maatte Rusland ikke blive og blive
skammelig over sig selv, naar den uden
nogen Grund, ja endog uden det aller
mindste Skin dertil, kunde, udi disse
optøyede Tider, være Fred og Forsonne
nok die at skiænke, at den vorderdige
Kong Friderich, for at giøre sit Nav
dere større, indbød alle Hollandske Skibe

tie at søge Beskyttelse udi Jans Favner,
hvorpaa den Svenske Flode var indløb.
i den tie Bergen med vigt Forsvinger.
Kan nu nogen vore Kommerlingerne og Vil-
lige mene falsk og usandfærdigt?
Udfaldet skeede den 2de Februarii
og Optrinet ved de Engelske Voldsomme
Indfald paa Bergen, maatte jeg over-
bevise Hs Nåde om det som var bevist
imod: Det maatte overtyde Jans ene,
at intet var skulligere for vore Fiender,
rigt med at holde Tro og Love. Nåe,
da nu de Nederlandske Skibe paa nye,
gik Fred i Havnen, mødte i deres egne
Favne ugidt for Vores Tienester, Hielp
og Understøttelse, skiønt de vare
og vedblev Christendomme, med dem de
nødte i Bergen og under Fæstningens
Forsvar? Dette var ikke nogen som
var skiedet for de Engelske: det bevi-
ser dem tydeligt og Omstændeligt nok skyld

og Forrestillet av Commendant von Cicig-
non i Formiden, saa at de Penge ikke
undskylde sig med nogen Ubyndighed el-
ler Uvidenhed derom. Ja, saa vilde
endog de Engelske at de skulde vise
deres Tienester, deres Hielp og Un-
derstøttelse, naar de kun holdte sig
skikkelige og Fredelige, saalænge som de
udi en Neutral Havn vare forbunden
til at giøre.

Sir Hs Nåde tiesteder selv, næster for,
benævnte Oversettelse pag: 206, at Carl
den Anden los udi Aaret 1672 ved Mid,
dels Robert Holmes, førend nogen Krig
Declaration var stedt, angrib den Hol-
landske Smyrna Flode som bestod
av 70 Skibe og var skatteret for 15 Tons
Guld. Saadant at benægte sig
dette vigtige Punkt, skriver Sandt, var en
stark Motiv hvormed Carl havde ladet sig

forbundne til denne Krig: Han sendte ansee
denne Taugst for at forandre til at
undre Skjøtt. sine Forretninger ude i denne
Krig. Daavidt Hume.

Da den unge Kong Carl paa saa ubie,
lig og uden stendig Maade havde giordt det
første Skridt, kunde han jo altid være
i stand til at giøre ret endnu: Det kan
maaskee være sandt, at han kan have giordt
Kong Friderich den tredie skadaet sær,
ved den paabegyndte Tractat skulle
indsolde. Men kan det og bevises at
Kong Friderich har indgaaet saadant?
Og hvor er vel denne fingerede Tractat
at finde? Hvad Harm kan der sat,
hvis paa de Engelskes Voldsomme Angreb
paa Bergen; Og hvormed kan de forsvare
deres Anfald paa en Neutral Kongens Stad
og Havn? Hvor Uforstandig blev ikke

dette betydet Sir Tydeman av Commen,
dant Cicignon? Cicignons Forhold
imod de Engelske, var en Samling av
Artighed og Moderation; Han brug,
te all den Forsigt og alt det Overlæg som
i slige Tilfelde og Omstendigheder kunde
anvendes, heilbet og velvillig maatte ha,
ve giordt dersom og Fordrøgt for andre
den have brugt mere Eftertenksomhed og
Forsigtighed; Men da alt dette
ikke kunde hielpe, og der intet andet
Middel var forhaanden, blev han tvun,
gen til at fordrive Magt med Magt,
heilbet og ubrøde paa saa kiek og ryste,
delig Maade; at de Engelske om,
sider maatte fortrøde deres Formastel,
se og Daarlighed; thi de maatte med
stor Forlis lage Flugten.

Nu blev det i disse slibrige Om,
stendigheder en Fornødenhed for dem,
at skyde skylden paa andre og bebraade

sig paa noget saa aldrig var vie. Her
skulde opsettes en Tractat imm den
vie Undskyldning for de Ubsjædige.
Vie havde de Befalinger for Commendan,
ten sørgjennt noget saadant, men da
han havde den vrede og utrøstelige
Ordre for sig av 29 Julii 1653, som,
de han aldrig saae at Øjeblik i
Tvil om deres Sørgjerninger urigtig,
hed, og vore Overbevisst om, at skal,
dant allerede var et Spørgsmål, hvorved
de tænkte ved List at vinde det, som
de forud vidste indsee de ikke vare
i Stand til at modstaae med Magt:
Han vendte sin Instrux, og kjendte
sin Kongens retsindighed alt for Vel,
til at lade sig forlede av sligt usømmelig
opspunden Tøj: Han havde de øvrige
Kongelige Befalinger for sig ude om
fuldkommene Sølv og Sammensvøy

ning giennem; Den Kongelige Befaling
angaaende de Contorpls, angik Staden
Forsvar: Og den av 20 Maji 1665, som
ikkun var faae Maaneder førend denne
Tildragelighed forfalden, viser udtrykke,
lig, at det var Kongens Villie og Be,
faling, at Borgere-Compagnierne, saa
fremdeles den imellem Engeland og
Holland oplomme Krig, skulde tilligemed
med deres Armature holde sig god
Beredskab, paa det, naar noget uføre,
modentlig skulde paakomme, de da
kunde vere færdige til Byens Defensi,
on.
Naar nu første Leggers alle
de øvrige Anstalter, både med Kost,
nings verkenes reparation og i Stand,
sættelse samt flores Anleggelse, og
både med Gjarnisonens Kost forøgelse,
kan man deraf tydelig og grandgivelig
erfare, med hvilken Omhyggelighed

den brødrenskabs Kong Friderich den 3te, „der satte sig i stand til at forsvare sin Neutralitet og beskiærme alle og enhver „udi Hans Havn og paa Hans Strømme „mod alsags Overlast: Men videre gik „heller aldrig Hans Hjælpsomhed.

Den afsendte fra den nyeste Nord declarerede for den 11 Augusti udtrykkelig, „sig, at de Hans Kong Carl den Tolvtes „Ordre: ikke at skaane nogen Havn hvor „udi de kunde antræffe de Nederlandske „Retour „Skibe. Udi dette stemmer baade Hr Gilbertsen og Schuldzen overens.

Her blottede de fuldeste deres vrede og sande Grund og Hensigt: Her havde de engang opsiettet Tractat med Kong Friderich at bruge sig paa: det vigtigste Punkt var at Maal for Kong Carls Ærgerlighed; Han skrækkede besindelige Konge: [illegible]

nidurr Dipter Bürrat udi Hans Historie 1 Bind 2den Bog ~~for så vidt den paa den Hollandske Expedition~~ pag: 451, og 457, Bergen rettes vor time 1665 Aaret „Aaret derefter 1672 med Nidden Tolvtes „Lyst udi sit Tillæg:) ~~brøstet, vilde ikke gribe, „ja i denne sidste Fornemmelse med denne Erklæring er stat ingen Beskyldning.~~ Her vaar „de Neutrale Hænder angribes: Her maatte „de Hans brødrene Neutrale Magter imod sig: Her maatte intet spørges for at „erlange den saltede Hensigt. Alt dette maatte nedenfor (ryges) Regning, skiønt Gud selv maatte bære, „svare; Man at de nyeste Skribere, „tore, ved at tilsnigle Kong Carls Fore„tagender, vil søge at blande den Hyper, „ligr Kong Friderich i en Gierning som Han ikke havde den mindste Deel i, det er ufortøvarligt, ukilladrligt og for„mastrligt; Og hvormed bevises de det allermindste af slige urigtige og ugrundet Forgivenheder.

Forbedre under Navn ausred Sir Hec.
mes Historiske Arbeide, at han blandt
andet sees av den Tydske Oversettelse
Fortale; som jeg her vil ansøre med hans
egen Ord, der er disse:

„ Dette eg allet zusammensaßen,
„ was mir zur Erinnerung zu vor
„ kommen scheint, so wendt eg das an
„ eben anbefahlen, das er gewißer
„ Vorfälle nicht völlig von der gesc-
„ chichten Orte vorstellet; das er
„ Züge zurückhält, welche die Beschaffen-
„ heit, die er gerne schildern wollte, nicht
„ aussprechen möchten, das er die
„ schlimmen Züge mildert, und den
„ Leser im zweifel laßt, ob er eine
„ nicht einige Fantzöligkeit beyfüge
„ zugen soll.

Anden Avhandling

Om de Norskes Tapre og Fornuftige Forhold ifrem for de Hollandskes Bedrieriske og Forsvar.

Walter Schultzens Beskrivelse over den engelske Flodes Angreb paa Bergen og de udi Havnen liggende Nederlandske Skibe, er temmelig vidtløftig.

At han havde gjordt sig umage at de Nederlandske udi sin Tieneste kan skee, og for lidet av de Norske, er nu lidet som kan regnes iblandt de mange almindelige Forfattere av det Slags.

Naar man holder Hr Thomas Gilbertsen Thomsons Efterretning

imod Schultzens, bliver man i adskie,
lige Poster Sorgfuldhed vaar. Jeg
havde undvigt at Udtog av Schultzens,
Og jeg har ikke vidst hvorfor saldt det
at Udtog, eftersi jeg har gaaet at og
andet forbie, som vilde skjøtter at re,
ve av ringe Betydenhed, og vilde uden
for mit Øjemerke.

Under 8 Augusti melder han blandt
andet, at ingen Tvivl har forefalt,
end sig, at de Engelske skulle have for,
vist sig lie at angribe Hollandernes
udi den starke Stad Bergen. Item,
den 9 dito siger han, at de agtede sig
selver ude Staden og Havnen. Item,
den 10 dito anfører han baade det Op,
fordringsbrev som de Engelske skulle
have lie oppskrevet Commendant von Lüttg,
men, og tilligt det Svar han derpaa
havde givet dem; Men dennem Dag,

stendigst angaaende Brevet fra Vice Ad,
miral Tydeman lie Commendanten,
melder Hr Gilbertsen, at det var ikkun
et Compliment, Brev, hvilket og kan na,
vis mere vienligt, da de Engelske ofs,
fer all Formodning ikke saa let sig har
villet tage Maaden an. Han bevat,
ter og, at Commendanten betalede
Han igien med skiemt Mjet, og
viste sig baade Høflig og Brueig, mere
Han siger derhos, at det allene var
ved Mundtlig Samtale med den Ud,
sendte at Materien kom paa Tam;
I det øvrige viser Hr Gilbertsen
hvor fornuftig, grundig og villig ofs,
fer overfor Commendanten bragt sig,
med Han.

Under 11 Augusti anfører Schult,
zen blandt andet, de engelske Skibes
antall og mere Personale lie deres

Magt og Styrke: item at den Holland,
ske Admiral laae sig strax i Land og
bad General Ahlefeld og Commendant
Cicignon indtrængende om Bistand, paa dette
at saa vig beladet Skib ikke skulde
falde i de Fiendtliges Hænder.

NB Hr Gilbertsen siger aldrig: den
Hollandske Admiral, men den
Hollandske Commendeur som sinder
at være veltaler; Hi kaun saa tydelig
„de Admiralskab opførte saa smukt
„som Naisen blev redt, og strøg,
„lade sig vi heller vidt.

Schultzen siger fremdeles, at saasnart
som han derom havde faaet Forskrivning;

Men dennem havde han for allerede
faaet den foregaaende 8 Dito, da
de fik Tilladelse at gaae sig ind,
„den for Festningen, som de og
„siunem Nat giorde.

Giorde de Fiendtlige at bide Kiendsen

Opidsen; Men kan lie staae dog at der
ikke vare flere end 7 lie 8 hundrede
Skibe som kunde bruges dertil, og at
disse endnu ovre ikkebrt vare udi en
slet Tilstand, efterdi de vi allerede vare
stærke Ladede skiut snage og Kolde, men
endog forsynede med saa Canoner ni: v:
Ja kan bekiager fremdeles, at der var
tidnok Mand for dem paa det skal de
kiar, for at faae deres Skibe vederlig
bestyrede. Kan siger end videre,
at de ikke var beredt at giøre vederlig
Modstand, og at den saaledes tiltroede
Troskningen gik eftergiendelsen langsomt
ned for sig; Hi de største af deres
Skibe vare endnu i Land ni: v: Men
at Commendanten lod rører saare skiel
lende som Trommerne tie Allarm; Og
at alle Bergens Borgere blev sam,
lede under Gevær, paa det de ved Hi,
ligsed kunde bestiærme Staden. Kan

talor strax derefter paa nyt igien om
deres slette Tilstand, saasnart forraadz
grød stygt og forvirret, men tilliige
om den maadelige Opholdsgrund som var
ved Slottet og Landsbyen for deres øvr
righeds Vagt, uagtet den ubetydeligste
Fiende kaldet den for den største Vagt;
Men ikke destomindre mente, naar den dog
ikke saae, at nogle af de tapreste Sol-
dater grebe ikke Gevær; saasnart Sr Gil-
bertsen oplyser saaledes, at det var Sr
Compagnie Medign og ikke Borgere som
blev ansatte den 2 Maaned Jensen og
Sand, saasnart de kom deres Poster paa Slottet,
hvoraf mange som vare vante at gaae
til Dans og vreitalig havde gaaet med
Vaabnene, hvorved de altsaa havde
lært at omgaaes med Canoner, at be-
handle og stille dem, blev anbragte
paa Batterierne iblandt Constablerne.

Sr Gilbertsen berætter ved videre, at

Posterne om alle Nætter kunde blive besat,
te af Borgerskabet, og at Commendanten
selv ingenlunde Borgernes Poster, saa at
man kan sige, at der havde været Mandskab
nok tilbage at besætte baade Løsningen
og Staden, omendskiønt Fæstningen
og mange andre af ældrende og Svage,
ikke deres Omstændigheder havde tilladt de,
ere Retirade, som gemeenlig ved al Fiend-
lig Anfald pleier skee. Sr Gilbert,
sen berætter videre, at der den nøye Dag,
efter indrømmede paa Løsningen Sr
Compagnie af de Contoirske; Og den
for foran indbragte Fiskers Relation
sigter, at det var Sanct Maries Compag-
nie, imedens Sanct Mortens Compagnie
som forrige Nat havde havt Vagt paa Slot-
tet, var ommarcheret og nu var tilbage
til Contorets Defension.

Men, siger Schrøltzen fremdeles, at
det Hiælp som kom dem ved, var dog av

av alle vor Forvaar, ihvordi de havde
bragt alle Tanker bag i Ribet sammen,
dulgt nu Kolde som de havde for i Sin,
bet, og de altsaa vare tilbøielige at
gjøre nogen Modstand: Thi at deres
Øvrige i Ribefjell var i Land. Ind vide
re merkes dan at nu Mange Kjøbere
Vongres kom dem til Hjelp, for at gjøre
de Engelske Modstand saavel av Flottet
som Landsiden.

Naar man betragter alt dette til
ligemed alt det Øvrige, og man derfor
kunde Situationen her paa Nedet og der
nogen Local-Kundskab, kan man vist
forsikre, at der aldrig kunde skjøres tyk-
perligere, fortvivlsfuldere og bedre be-
staltet, end de som der, ved denne
Leilighed vare overfaldet til de Nedes
landskes Vederstyggelighed og Skjændsel.

Skuespillet melder vel, hvor Hastig,
lidsig og blodig Trefningen tog sine be-

gyndelse imellem de Engelske og Nedes
landske, men siger dog derfor, at de ik
ke vel kunde forestille sig paa, at
de Danske, i Fedren for den belavnede
Hjelp lod vaske en Hvid Fredsflag fra
Flottet og holde sig stille, men lode
den Lykke ved Hinandren, hvorfore de
heller ikke indbildte sig andet, end at de
vare Seirere.

Dette kan ikke henføres til andet,
end den ijderlige Frygt som de Nederlen-
dere vaar havde vendt i ved denne Lei-
lighed, og at deres Skrek, som grændselig
skjøder sker end alle dem som ladde sig
bruge for deres, har giordt den Virkning
at de have frygtet for det verste som
de nogen Tid i Verden ellers kunde ven-
te sig tilsand til at falde paa; thi alt
hvad de havde sved og rundet skuer for
deres Øier, vare de tydeligste og kla-
reste Vidner og Prøver paa, at de til

visse Lande vere forsikrede om de Dan-
skes eller Nordens vedvarige Hensigt og
troeste Opfyldelse. De bønder for
uden alt det øvrige, ofterskrevet, at da
alle mindelige Forestillinger, og omsider
ved at løfte Vaabenet, intet kunde bevege
de Engelske fra det Forsæt at føre Krig
og dølge sig under Løftningen, for at
spørge Fanen eller Vaagen ind paa en
frek, dumdristig og ryggeraadig Maade,
lod Commendanten die sidst brende Lov
med Skarpt, hvorved en Engelskmand
blev skudt i Vaaden der skulle føre Par-
tet ud, mistede sit Liv, hvilket de
Kroftro skamme af Hr Gilbertsen blev
dem for sonen indførte Dybeste Relate,
om: Dette var at Erviis paa at
de Norske ikke kiender die ydmyste Skiæl,
ikke lade sig spille paa Nosen, og ikke
taalte nogen Violence uden Satisfaction.

Paadent skrider dog førend de Engelske

begyndte Angrebet: Og dette maatte de,
for deres egen Ære skyld fortsie, uden at
lade sig mærke derved.

Den Omstendighed angaaende den ved,
Hendte Overfaldet, oplyses ved Hr Gilbert,
sen Relation: Efterat alle mine,
delige, Venlige og fornuftige Midler
og Forestillinger til de Engelske vare an-
vendte, og de dog desuagtet begyndte deres
Voldsomme Angreb, forsøgte Commen-
dant von Cicignon endnu det sidste og
ydmyste Middel, som var at lade ud-
kalde en Overfalls, drabs for derved
at føre dem til Besindighed og at stand-
se dem ved deres ubendige Forsæt, og
drabs for at vise dem allerydmyste
Grad af en velagtig Neutralitet, ja
for endnu ovenikiøbet, derved at bete,
ga dem endog det allergringeste skiæn
die at klage over nogen Overfaldelse

skeet for at vise dem, at han gierneer
begyndte at blande sparr dem fra all den
Harm og Ulykke som de ved deres Kor-
maastelse selv vilde stynte sig udi.

Men, siger Hr Gilbertsen videre, da
de aldeles ikke vilde agte skadant og de
fremsiærnede udi deres Formastelse, skiød
han de omstaaende udi Forsamlingen til
Vidnes, at han var tvungen til at bru-
ge Magten, hvorfore han og sagde, da de
begyndte hande giorde den første Salve:
Saa skal I og finde at her er Folk, Kanoner,
Krud og Kugler! Derpaa lod han først
udtage Krudstaunen, og derefter opheise
det Danske Kongeflagg:

Schultzen siger ved den røde Blodfane,
men dette var ulovligt, thi det
var det Danske Kongeflagg.

Og hvor latterlig blander han og andre Nider-
landere ikke deres Tale, saavel derudi som den

i mange, da de ei allerede vare bemæstre,
de af Frygt og Forskrækkelse, men vare
nødte indskiænkede udi deres Skibe, hvor
de uden vide hande Landsmen fulde, og alt,
saa ikke kunde vide hvad der forefaldt udi
Forstningen. Dannebrog var ikke strax,
saasnart indtaget og Kongeflaggt opheiset,
hvorved Citadellet gav Ordre at brænde los
Over det! Han havde tilforen gjort sig
en Underretning hvorledes Forholdet var,
dre, nemlig: at de skulle ikke røre sig
førend de begyndte først begyndte, men
siden skulle de skyde lange og hvert
udi den tegnede Flode og tilligt vogte
paa, at intet Skud gik forgiæves,
skiedt og hvalig blev efterkommet.

Hvad Schultzen melder om de i Flot,
ten værende Nederlændere, der skulle have
Overtalt og bevæget Commendanten til
at skiænke dem, hvorved han begyndte vo-
ret, da har jeg ikke kundet vitnes for

Aper tie, at der den Tid var nogen af dem
udi Plottet eller Sammensværgelsen, hvorfor det
heller ikke kunde komme af deres Overta-
else; Men den brave og broderlige
Ciicignon erklærede paa det allerhøjeste
sin kongers Ordre og den han gjorde Be-
stræbt, ihvilket var baade en fuldkommen
Neutralitet og tillige en sikker Erklæring,
mulig for alle dem som søgte Ere,
flugt paa Hans Hænder og Beskermelse.

Han siger at de med deres Skibe,
maatte gjøre det bedste, men han tie,
staar dog, at da de Norske fra Kysten,
mugen begyndte at kanonere, blev de
engelske kraftig bestjødtgrede. Han
siger fremdeles, at da de ikke vare
stærke paa Skibene, gik mange Kugler
og Kugler igjennem, uden at gjøre stor
Skade: Dersom min Tale er rigtig, da
bliver Spørsmaalet, hvorledes de kunde
angive Skib til Sammensværgelsen, som Han

rigtig melder? Han har forhen sagt, at
en Mengde tapper Bergere kom dem til
Hjelp; Jeg har nylig hørt dette bestyrket;
Og naar man lægger Forbil til den Garnison,
da undrer jeg at Sammensværgelsen var saa stor,
lig nok bestod uden Hjelp af Hollænderne
der havde alle deres Skib nødig. Det
var og et Spørsmaal: om den stabile
og formuftige Ciicignon ville tilskade, at
Fremmede udi saa delicate Omstændig,
heder skulle komme ind udi Sammen,
gru? Hr Gilbertsen bemærker da, at
ligesom denne brave Mand fra begyn,
delsen ønskede den nøiagtigste Neutrali,
tet, saa gjorde Han og sin Hensyn; Thi
saasnart som de Engelske holdt op med
deres Fiendtligheder og søgte deres retirade,
forbød Han strax Sammensværgelsen at
skyde større Skud paa dem, da Han holdt
for at det var vel med, at Han havde
drevet dem tilbage, og at Han altsaa

ikke videre ville beskadige dem; Thi han
ville ikke længere vise nogen Vindskibelighed,
end i den Tid de Engelske viste sig Vind-
lige.

At Walter Schultzen gior for lidet
af de Norskes Capitulation, og forener
sig med Hollænderne, hvilke rober han
dette en Lagt skuld, eftersom han paa ad-
skillige Steder modsiger sig selv: dette er
alt for stor Partiskhed, eftersom man der
af alt for tydelig kan se udi hvis Tie,
han staar; Og endelig
er det ubegribelig Ukaruemelighed; Thi
derved viste han at han skiønnede
lidet paa Omstændigheder: Han skal
det sidde ville de vel have Aarsag til sig
til Ærlighed og troskab Capitulationen
som de have gaaet, hvor Indbyggerne nu
allerede exponerede deres Velfærd, imod
worde redog Liv og Blod for de Norske,
Landets Capitulation?

Hvad Han melder om den Skade og Ør-
nemelse som de Engelske anfald have-
gjorde paa Indvaanerne, da var det vel
ikke at undre over, dette, forid Nordmæn-
derne stod Aare for en Mægtig Flode,
saadan som i skadanne Tilfælde lettelig
kunde vise sig, og dette for den skat,
de Forfatning de Nederlandske vare i
Tie at anvende at Fiendlig Anfald, skiøt
det Schultzen selv siger; Men
midt i alt dette, og Haabet Indbyggerne,
ne kunde med Sørge have vendt fortvi-
delige og fortrydelige ører, at de for
Fremmedes skyld, skulle vore udsatte
for alt dette, saa maae dog at Bergen,
ikkabats 8 Compagnier foruden de 2:
Contorske Compagnier, have grebet til
Gevær, at de have forsvaret Byen,
imod de Engelske, hvilket sig bru-
ger som Constabler ved Tumulter, og

brøstl alle Fostre udi Moderen. Det
sidste jer Jamr vendt paa de brøste og for-
drueligste Moder, er ikke at tvile
paa; Thi de Jamer ganske vist vendt
Omvendte og Unaturlige om vor Jerme og
habile Creigner som dem der selv inquire,
rede dem. Og Jvorledes kan da Schultzen
sige at Moderen blev liggende gjemt de
Engelske til Frie? Maaskee Jan mon,
man den Gang som Jan beretter, at der
var mellem de engelske Matroser og Sol-
dater i Land og udsendt Fiendsvend og
Trædsler imod de Nederlandske, men
dette var førend de Engelske begyndte
at gjøre noget Fiendtligt, da der i alle-
ding maatte vises en Feldherre Mod,
traktet paa alle Sider; Og da maatte
de Engelske nødvendig Jave skammet sig,
ved som de Nederlandere, nemlig at lø-
be fra et Bortgjemt i det andet; som
Jan melder at de Engelske giorde, smelket

Jan og Jar sagt om sine Landsmend: Og
Jvad de imod deres Contrapartie udtalte
Fiendt og Trædsels Ord angaar, da var
det Jvorken Øverigheden eller Commendan-
tens Pligt at bekymre sig med deres
Mundsiggerier.

Tilsidst melder det som Schultzen
forgiver, at de Nederlandere, efterat
de Engelske og de Fremmede Jan gjorde
Landet Javde Jvemget de Engelske til
at tage Flugten, skulle Jave leveret
30 Canoner til at bekiæmpe Batterierne
med; Det vilde sig kjendelig i Slaget
at de Norske Javde Canoner nok.

Men Jan sigter selv, under 11 Augusti
at de Javde ikke mere end 7 til 8 Pieces,
men Skibe der var i stand til at bjæ-
lpe Fienden Modstand m: v: og disse vare end,
nu over Tilbet forsynede med Faae Ka-
noner: Jvorledes Mænd de da Jave

30 Canoner tilovers at brøre til Høstningen.

Jo jan brøtter under 13de dito, at vore Admiral sendte Vore til Holland, hvori Jan blandt andet forlangede at maatte bliver tilsendt alle fornødne Vrije Mate, rialier.

Mere skjuer mig strom at vore læser, vedom, da jey troer at det kan vore nok med det ansørte, vdem at vdbre, de mig videre, naar man i det bore, gr holder Hr Gilbertsens Observation imod Schultzens, i Sammenligning med Edvard, sen og den Tydske Relation.

Bergen den 6te October Ao 1774.

Meyer

Tillæg

Angaaende denne nøiagtige Tildragelighed, naar jey endnu ansører en Hollandsk Sølv Medallie som i den anledning er udkommet; saa den ene Side forestiller Borgermestrene af Bergens Bye samt Høstens, gen udi Prospect, tilligemed den regne, ske Skude og de Hollandske Skibe, om, kring paa samme Maade s: skiønt ikke saa udførligt: s som Schultzens Tober, skjøtte forestiller denne Tredning. Saa den anden Side findes følgende Hollandske

Opskrift:

Op de roof tŭgt van
Carel de Tweede
vorgefallen den 10 Augŭst 1665
voor Bergen in Noorweegen.

x xxxx

Dŭs wort Brittanjes Trotz gestuyt,
Die zelfs by Vriendt vaert op Vrybuyt
En tergt de Noortsche Wallen.
Hy Schackt Vorst Fridrichs haven recht,
Dog krygt syn Loon door Goegen plecht
van Neerlandts Donder ballen,

Hvilket jeg nuunr at kan giøre i det Dan,
ske oversatt saaledes:

" Jan Carl den Andens Norr Togt, forr,
" falden den 10 Augŭsti 1665 for Ber,
" gen udi Norge.

" Daa blev Brittanjes Trodz sadt Grand,
" for. den sku selv for Bremer Kom
" pan Fribyttere, og anfaldt de Norske
" Lande: Jan Kronede Kong Friderichs
" Sønner Arf, men faar sin Løn as de
" Nederlandske Torden Kugler.

For skyldig denne Opskrift melder, at de Kugelske ved dette anfald fik deres Løn as de Nederlandske Kanoner, vil jeg allerne gjøre Anmerkning die det forgaaer, de, hvorav det tydelig vil erfarres skal der først vorat med de Nederlænderne at gjøre, derfra de ikke skulde vigte de Norske Capitulation og Capitulation: dette vil og tilligemed erfarres, at de Norske Kanoner gjorde den beste og kraftigste Virkning, ofterat alle deres vanlige og mindelige Fremdringer as de Kugelske i forvogen vare blevne forvagtede.

I det övrige maae jeg ved Opskriften av forbemeldte Medallie giöre denne Erindring, at Udtrykkene dreide, ihensende til Kong Carl den tredie, sigter at være ligesaa gaar, som den Hollandske.

\# \#
\#

Den saae Kanäser som Vi endnu her udi Bergen have tilbage av den Hegelske Flodes Ingreb, bestaar udi en Kugle som er indskudt udi Klokke Taarnet paa den Vestre Side: item en udi Domkirke Taarnet paa den Nordvestre Side, saavel som og een udi den Fiælder paa Korskirke Klokkestue, der kiesses at være den saldne Kavnskilden. Ved Brandene 1756 saaledes der ligeledes paa den da værende Voldbord som var opbygt

grd av Tømmer, hvilkensomme Cavitet, da Enden Volspændings Kugler og een Enden eller Klokke Kugle var gaard der igiennem, som av de Hegelske, Og var der med en Kile til en Forandring derom, anbragt Vedvendig paa Bygen en Skrue eller Efterligenelse av disse Kugler som vare forgyldte. Den som staar udi Domkirke Taarnet har ligeledes været for gyldt og ommalet 1665, var derfor at see, uden ved de adskillige reparationer som Taarnet siden den Tid haver havt, er der for ovenmeldt Tid ikke mueligt at see ned Kugler.

Skulde jeg vilde opholde mig med Traditioner, da kunde jeg anføre adskilligt om denne Tildragelighed, og især om de Hegelske Skud forvorpne Cæremonier Skulde av disse Herrer, som, da de forfalder at ceremo-

en Deres Tegler falder i det Lille Lunggaards Vand, og regner vad Lunggaarden forevrig Tee Tønder og Tee Skjr blver trodte, meen saadant vil jeg forbigaae, idem at mal, de videre Deres, efterdi det tildels er blevet skeet paa Edvardsen. —

Bergen Meijer
den 6. Octobr Ao 1774. —

#

Ao 1665. Førend jeg slutter mine Forsaar indfør, de Samlinger og Erfaringer, deg jeg i Erfaring at melde noget om det Sted findes om dem Tildragelighed udi Biskop Burnets Historie, meen da jeg siden modnere Overveielse det, fandt jeg deg forevidne, gandske kortelig at berøre samme. Narsagen forfer jeg deg i Erfaring at melde noget

Deres, paa trods paa Deres ublue og forvorpelige Udtydelse, og trods paa Deres aabenbare og fuendtlige Misbegreb: Det forste fyntes mig bedre at være blevet begravet med baade Biskop Burnet selv og paa dets Skrifter; Og det sidste vendte jeg at overlade til de Retsindiges og Fyndiges Omdømme.

Jeg har, iblandt de mange Skrifter Jeg Samler ladet indgaae, og selv forfattet en Historie over det som Jeg selv haver oplevet, hvilken efter Jeres Død er udkom. met udi 2 Bind in Folio; Men det som jeg har benyttet mig af, er en Tydsk Oversettelse (fra Engelsk) under den Titel:

" Biskop Burnets Beskrivelse der er selv
" erlebet hat. Erster Band, aus
" dem Englandischen übersetzet von Mat,
" thesen. Hamburg und Leipzig 1724.
Eodem Zweiter Band, Hamburg 1735.

Det som i Samme til Deres Tildragelighed Ao 1665.

Nr. 1665.

er anført, findes udi 1 Bind paa 249, 250, 251 og 252 Side. Der behøves kun maadelig Efterlæsning til at opdage saa Utydelighed, som der i saa maade kunde forbrydes, naar man ligger saa forbrydelse paa den 249 Side, imod det paafølgende, da bliver det saa kiendelig. At giøre vidtløftige Anmerkninger derover vilde blive ligesaamegit ufornødent som nødvendigt for mit Forsæt: Man holder kun det forgaaende af mine Samlinger og Betragtninger imod saa Efterretninger, da vil saa Overeensstemmelser og Utydeligheder nok sætte sig. Han siger Side 250, at han vil undersøge en besynderlig Efterretning om denne Vildfarelighed, efter at Marie, som skriver Talbot der var nysgiæl Gesandt med det danske Hof, saaledes forfatter: Det er en virkelig Oprigtighed af Biskoppen at han ikkun sin Author, naar man kan og uden forsømmelse siger, at ligesaa Utydig, ugrundet og partisk som den som saaledes skrevet for, saa og den anden skrevet efter, og det uden videre Prøvelse eller Undersøgelse. Den Omstændighed som oprigtig at skulle saa være falsk imellem Kong Friderich den Tredie og Talbot, er saa ilde gjaldet for Forfatteren, at det maatte ansees som et Unødigt Forbrydelse, om man vilde paatage sig at vise Utroværdigheden deraf. Vildfarligheden ude sin store Omstændighed og følge overtydelig alle Læsere. Til Talbots Forsvar maatte skylde, sætter han paa det Sted, som skal forgiøre, at de danske Mine, falsk at forgiøre, at de danske Mine, skrive til Erstatning at afgiøre Pagen imellem, lig med Talbot, men ikke at forfatte noget derom skriftlig. Forsøm som

Nr. 1665.

A:1665.

vant skulle giorde saa Verden, kunde man
gierne opsette en Samtale der kunde giøre
Talbot lie en Baare, ja det som endnu kan,
der blive nøtte. Er det vel paa sig Maa,
de at Kongen skulle Tractater og nogaarden,
gaar ude en saa vigtig og betydelig Sag, som
denne, hvor de vidste Følger maatte blive
en aabenbar Krig mod de forenede Nider-
lander og deres Allierede: Og hvad Vidtløftig-
hed da dannart kand saa kongeland?
Men overalt, hvorhaabes Ingen vilde den gode,
lige og retsindige Kong Friderich den tre,
dens Indsigter og Foretnaader samt Cara-
cter.

Mindelbar dertil siger Burnet, at for
ved Juli Maaned var tilende, som der Ti,
dende at de Ruyter var med den Ostindi-
ske Flode ankommen paa de Norske Kyster,
og at han kort derefter løb ind til Bergen.
Her har Burnet atter forløbet sig; thi

A:1665.

Ruyter var ikke med den Ostindiske
Flode, men han tilligemed Tromp skulle
med den Nederlandske Krigsflode giøre de
Engelske en Diversion under de Norske Kø-
ster, men løb ikke ud fra Holland førend
den 17 Augusti, og forlod de Norske Kyster
den 27 samme Maaned. Den 30 i denne
Maaned kom 3 af disse Skibe til Bergen
for at convoyere den Ostindiske Retour Flo-
de, og de øvrige Krigsmands Skibe til den
Nederlandske Krigsflode; da de omsider
den 6 September conjungerede sig med Ruy-
ter og Tromp. Dette har Walter Schul-
ten tydeligt beskrevet.

At Talbot kunde have saa skadan En,
skrue fra sit Hof der angik denne Mate-
rie, det er ikke at tvile paa, eftersom de
engelske Skribenter berømme saa samstt-
stemmende derom: At og Talbot for

A:1665. at hjelpe Kjöre skuer, kan han giorde nu
eller anden Opsavnelse ved det høyeste Hof,
er ikke ubeviseligt; men da saadant er nor-
den ansagt, har han siden vorat vidskjy
ved til at opfylde den Fabel som Burnet
meddeler Verden. Talbot kiendte det
engelske Hofs Sind og Forfatning, hvorfor
han og har ladet sig bruge til at skuffe,
fandt slegt usædt Qual for at vise sin
Nidkiærhed, i hvor stor og ildgrændset det med
var; Og da han formerkede sin egen ufor-
svarlige Uforsigtighed havde bragt sig ind udi
den Labyrint, maatte han søge at udvikle
sig deraf, i hvad det med skulle koste.

Hvorledes Oversætteren Matthesen har
ansørt dette Burnets Historiske Verdige,
det viser dels hans Dedication til det
Kongelige Sind, og dels hans Anmærkninger
udi skuffe Sind, hvor han paa den 233.

A:1665.

Sider meldes:

" Det har ofte været ret skiød for
" Oversættere, naar Forfatteren
" /: Burnet:/ siger og skriver skarpt
" noget dristigt om høye Personager:
" Og kan han oprigtig forsikre, at han
" skriver ikke lavere den nogen skal,
" men har bestræbt sig paa, at give
" mange saadan Udtrykke mere
" milde end de lyder i det Engelske.
" osv.

Han den 576 Side hvor Burnet melder
om en Allarm udi Hamborg, som efter
hans Beretning reiste sig av en Kiøbmands
Fruelig udi Aaret 1707, siger han blandt
andet, at da det var en bekiendt Sag,
at Kongen av Dannemark for mange Aar
siden havde havt et Øye paa Staden, be-
frygtede de forbundne Herskaber, at han

A:1665. lattelig kunde drage sig en Nordsø til, av
denne Strøbighed; eller og at den svage Se
drøl selber kunde undertaste sig Jacob
Mayt, ved Skib sig blot for dennes Mod,
staaderes Øyne; derfor snarest Foranstalt
ning Overrigt og Forsiun skaut det Ørnerede,
ske Gud dette selv dersom for at besør,
re vorlegheden i Skadne m: v:

Derved gior Matthesson skadan en,
anmerkning:

" Denne enfoldt Summarische Beretning kom,
" ide det nu ved gaar an, naar Historie,
" skriverne ikke længe siegt at det var
" en Hiemsøgelig Commission, og at vaade
" troppernes ikke gioude det av egen
" dreffel. Jammerlig kunde Jan giøre
" Jaar ladet vore øyne sørge? Man frey
" sørge Jeres vanskeligt det er paa saa,

A:1665.

" dan Maade at anmærke noget grundigt
" om fraværende Ting, naar det kom,
" mer dem for Øyne som er paa Ste,
" det reparerede og vend bedre beskaffenhed
" dennes.

Dersom man vil giøre anvendelsen heraf
paa det som Biørnet, angaaende denne
Tildragelighed haver anmerket, kan vidne,
det aldrig bliver lit saa klar. Jan haver
derfor paa en ligesaa grund som ugrundet
Maade skrevet om de av de fortrykkelige,
ste Hunger der paa den Tid regierede i
Norden, dersk og næster Talbots Mand,
særdeles som Jan var kaldet i Jordemer,
med dette Historiske Relation, uden at
undersøge Sammenhengen og Dagens Sand,
begrafenhed; Og skiøndt saadanne det ved
falder i Øyne paa dem som vend bedre
beskued dennes, saa er og bliver det dog

A:1665.

at ingenlunde saadan der i saa lang Tid saa, som vort Folk og mueret er blandingsvis Mixbegreb og Nonsense.

Burnet melder 250 Pd. at Talbot sendte Grev[en] af Sandwich et eget Skrift med disse Ord, (: NB disse Ord skulle vel være en den oprigtede Tractat :) men han siger fremdeles, at dette Skrift skal Hollænderne i Hænde og blev opbrugt til Holland. Dette bliver altsaa et eget Exempel imod Burnet selv, og mange Exempler; thi de vare vaande og Hollænderne saa fiendtligen om det sidste paa Tapetet imod dem, skald der gaaet noget det allermindste af saadant som de Engelske siden have oprigtet, men da de vare saa fuld Hænder fuld Magter selv, og at Skrift allene var opsendt af en Gilbert Talbot, uden at det Danske Hof vidste Ord derom, saa man og at Hollænderne i dette Tilfælde havde vanlig vorlige og ubetænkne, da og at en Sidehaandens Tillid og Fortrolighed havde givet sig for den til Kong Frederich den Tredie,

A:1665

giorde ud, kort til vor paa sidste Alliance Tractat imellem Dannemark og de Forenede Nederlande; da det saa ud af Generalen von Ahlefeldts og Commendant von Leegnons Oprør imod den Hollandske Retour skibe langs efter den 12 Augusti da de Engelske igien begyndte Krigen; Thi den allerførste Tillid og Fortrolighed begyndte jo den Tid allerførste Tider da de forlod Bergen den 3 September.

Forfatteren finder det jo Burnet 250–251. Pd. at Kongen af Dannemark havde tillagt Krigsfolkene i Norge og Commendanten udi Bergen Befaling at ansnide alle Venskab Midler til at opholde Hollænderne nogle endnu de, som at paa Dage kunde faa nemmere Forhold Ordre: Men han siger ikke udtrykkelig paa, at Talbot ved denne Venlighed sendte Ord til de Commenderende for de nogle Krigsskibe, som endnu

A:1665. var, at de skulle ikkun angribe Hollænderne, ,, er i Havnen, og ikke agte om de Danske vil, ,, le forbyde det; Men ubemeldet at det for, ,, str Medsigen det sidste, og at Talbot skal ,, have været Vornemlig og rørlig, aldrig ,, burde haver raadet til nogit angreb, førend ,, den ordinære norske Herold Crone var ,, ankommen til Commendanten, saa viser ,, den Grelle Sammenhæng hos Burnet, først ,, først til sidst naar man prøver det ene ,, imod det andet, at alle dette Punkter er op, ,, stemt i Historien, uden for at skulle ,, paatvinge paa Talbots Uforsvarlige Op, ,, førsel, og uden for at bemøgtige den mægt, ,, tige Norske Konges Rigdom paa det ,, Neutral Sted. Burnet til Svar ved ,, trykkelig f: 249 Side:) at Sandwich var udsendt ,, Nord ad med en Styr Deel af Flaaden for at ,, passe paa de Ostindiske Skibe, siger ,, han, man holdt ham alt for Historiskriver,

A:1665 thi for man vidste Svaret, løb de ind til Bergen: Han siger hiemmefra, at der som han vilde have forfølget den Hastig, da havde han med Magt kundet vunden baade Havnen og alle Skibe.

Synden bliver det da umuligt, at de Hr, ,, skrifter, lange førend nogen Hr opfinder ,, dig eller deres opdigtede Tractat med den, ,, gen af Dannemark blev paatænkt, havde ,, for det sig at angribe baade Bergen og de i Havnen værende Skibe paa en Voldsom Maade; og at Sandwich kom i Januar til England førdi han ikke var dristig og for, ,, vorren nok til at selvskrive saadant for, ,, sæt; Ja man seer av det paafølgende hos Burnet, at medens Forretningen av Gyrck var miskiendt udi England, førdi dette Foretagende gik Orm for; Og hvorledes kunde da Kong Friderich bebrejdes med det som han saa længe førend var bekiendt og av, ,, gjordt udi England?

Ao 1665.

Burnet skriver 251–252 Side, at Comte, Stadten var 7 Dage efter indtaget til sine Ordres, og lod derfor Grev Cleffort vide sig 7 forrige Dage; Men hvor ærligt og ugrundet saadant er, det giver alle Omstæn-dighederne tilkiende. Om Cleffort var med paa den engelske Flode som gjorde indtaget paa Bergen eller ikke, kan jeg ei sige, men Hr Gilbertsen vidner udi sin Historiske Re-lation om denne Tildragelighed, at Byen efter indtaget Throne, og imedens vi laae ved Stromsnæs ¼ Miil fra Bergen, kom en Lieutenant til Commedan-ten med at bede hr Admiral Tiddiman, forsikret i General Ahlefeldts nærværelse blev aabnet, og hvis indhold var, at han begjær-sig over den Stad han var blevet tilsagt af Kongen og Landsmænd, undskyldende sig med, at han ikke turde at tilsige Staden nogen Skade, men allene søgte at beundtlige sig Hollænderne som laae i Havnen: Hvorfor

Ao 1665

han tvende ting at vilde komme tilbage igien for at forvare sig. Dette blev av Commandanten saaledes besvaret, at de Engelske maatte tiltroe sig selv som nærmere til all den Skade de havde taget, efterdi de stadtlig advarsel og forbud havde anfal-det det Neutrale Flag, ligesom det havde været dennemlig, hvorfor han og var vil-lig til at bruge Magten for at drive dem tilbage: Han vilde derom tale med Admiralen til Gemlighed, at ligesom han forsøgte havde advaret dem at tage sig agt, saa skeer det nu; Thi dersom de opbjælder deres Fiendskab, vilde han nu begynde den Handel med dem Gang da han ikke gik defensive til Werke; Hvorpaa Lieutenan-ten for tilbage, og strax derpaa retirerede de den engelske Flode sig længere bort. Hvilket stemmer og saa Schuylzen over-ens.

Burnet siger ydermere 252 Side, at Comte,

A:1665. mendanten samme Tid skulle have sagt til Clifford, at dersom de ikkun ville have 6 Fr. gaffer blive for Varen, ville han forbie, da sig til, at Hollænderne imidlertid ikke skulle komme ud. Men dette er nu aabenbar Utroskab. Thi Skuldten vidner, at de Engelske reedet den 16 Augusti sidstleden Commendanten at byde og ansøgte om Tilladelse med 3 à 4 Skib at komme paa Bergens Rhed for at opfiske deres afskyppede Varer og for at faa Forfriskning og Lægemidler for deres Penge, men at denne Begiering med største Alvt og Billighed blev afslagen, eftersi de aabenbare Fiender vilde deres Forretninger imod Bergen. Hvorpaa de reedet den paafølgende 17 Augusti sendte et andet Brev til Cicignon, og truede hand dette sig med Trudsler om at ville komme tilbage med større Magt, og rette bortføre den Holland, eller Skade i Veyer for dem, eller

A:1665. i det mindste skille Bergen i Brand.
Men fik derpaa til Svar dette korte Svar: at de kunde kun komme med deres Grove Canoyer, eftersi de Bergenske var resolverede at modtage dem saaledes, at de ikke skulle komme ofterre.

Endvidere formelder han de Herrer Skibschefer, hvor ærerørig og ugrundet Børnets Skrivelse var imod deres Tilstand, og grovlig er. Jeg ansaar det overflødig at være mere udførlig herom, eftersi jeg er forsikret paa, at enhver som holder det rene imod det aarets vil blive overbeviist om Børnets grove Skriftagelser herunder.

Bergen
den 6. October A:1774.

Meyer